

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Radka Hromadová

Karel Klostermann – básník Šumavy

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 14. 4. 2014

.....

podpis

Děkuji Mgr. Danielu Jakubíčkoví, Ph.D. za odborné vedení práce, poskytování cenných rad a materiálových podkladů.

Obsah

Úvod	5
1 Karel Klostermann v kontextu české literatury	6
1.1 Tvorba Karla Klostermanna v rámci venkovské realistické prózy	6
1.2 Klostermannova tvorba z pohledu soudobé kritiky	7
1.3 Význam realismu v tvorbě Karla Klostermanna	9
2 Život Karla Klostermanna	10
2.1 Národnostní postoj Karla Klostermanna	13
3 Dílo Karla Klostermanna	15
3.1 Šumava v geografickém, dobovém a literárním kontextu	15
3.2 Šumava jako prostředí Klostermannovy tvorby	17
3.3 Přehled Klostermannova díla	22
4 Téma a motivy Šumavy v díle Karla Klostermanna	27
4.1 Motivy přírodní	30
4.2 Motivy sociální	39
Závěr	43
Použitá literatura	46
ANOTACE	48

Úvod

Předmětem této bakalářské práce je tvorba spisovatele Karla Klostermanna, jednoho z představitelů české venkovské realistické prózy 2. poloviny 19. století, zaměřená na oblast Šumavy. Karel Klostermann ve svých dílech věrně zachytil obraz původní nedotčené Šumavy a přiblížil dosud neznámé prostředí česko–bavorského pomezí soudobým čtenářům. Přírodní prostor Šumavy, který autor zobrazuje, vyniká svou působivostí a drsnou krásou. Přestože se Šumava od Klostermannových dob v důsledku zániku původních pralesů a hvozdů podstatně změnila, šumavská příroda si stále uchovává svou neopakovatelnou podmanivost a přitahuje zájem všech, kdo touží nahlédnout do její jedinečnosti.

Cílem práce je podat přehled o tvorbě a životě Karla Klostermanna, zařadit tohoto autora do kontextu české literatury a zhodnotit jeho přínos pro českou literaturu.

Cílem této práce je dále postihnout okolnosti a důvody Klostermannova zájmu o Šumavu a jeho vztah k tomuto prostředí, který zásadně ovlivnil realistický charakter jeho tvorby. V rámci pojednání o spisovatelově zajímavém a aktivním životě se práce dotýká Klostermannových rodových kořenů a způsobu života jeho předků, neboť právě tyto skutečnosti výrazně ovlivnily Klostermannovu literární tvorbu a působily i na autorův národnostní postoj.

Cílem práce je rovněž sledovat autorův umělecký projev a básnický charakter jeho prozaické tvorby, pro který je Klostermann označován jako básník Šumavy.

Klostermannovo prozaické dílo se šumavskou tematikou představuje řada románů a množství povídek soustředěných v několika povídkových souborech. Předmětem práce je podání základního přehledu Klostermannova díla v členění podle literárních žánrů.

Hlavní pozornost práce je zaměřena na sledování a postižení typických témat a motivů Šumavy ve vybraných dílech Karla Klostermanna.

1 Karel Klostermann v kontextu české literatury

1.1 Tvorba Karla Klostermanna v rámci venkovské realistické prózy

Karel Klostermann patřil k představitelům venkovské realistické prózy konce 19. století. Tradice venkovské realistické prózy, jejímž tématem je život české vesnice, sahá v české literatuře až do doby národního obrození. Realismus se jako nový literární směr začal uplatňovat již od 60. let, kdy byl proces národního obrození v důsledku politických a společenských změn po buržoazně demokratické revoluci roku 1848 završen.

Vedle Karla Klostermanna se na venkovskou realistickou prózu dále soustřeďovali Josef Holeček, Jan Herben, Karel Václav Rais a Teréza Nováková. Tito autoři se inspirovali např. tvorbou Boženy Němcové, Vítězslava Háška nebo Karoliny Světlé. Na autory realismu potom navázali ruralisté.

Důležitou okolností byla v dané době i skutečnost, že zájem čtenářů začala výrazně ovlivňovat publicistika, která se soustřeďovala na krátké útvary, např. fejetony. Právě i Klostermannovy literární začátky jsou spojeny s tímto literárním útvarem a s publicistickou tvorbou, a to především v časopise Osvěta.

Klostermanna můžeme považovat nejen za realistu, ale i za novoromantika, a to z důvodu jeho zaměření na nevšední prostředí a osobnosti. Středem Klostermannova zájmu je totiž do té doby neznámé prostředí Šumavy se svéráznými typy dřevařů, lesníků, pytláků, či vorařů, tedy osobností, které sice žijí obyčejný život v konkrétním prostoru českého venkova, ale které jsou svým způsobem života zcela výjimečné.

I prostředí, v němž se pohybují, je naprosto jedinečné a natolik určující, že přímo determinuje životní styl, názory, postoje a vůbec veškerý duchovní svět lidí, kteří v tomto prostředí žijí. V tomto smyslu můžeme v tvorbě Karla Klostermanna nalézt dokonce i prvky naturalismu, pokud jde o líčení osobitého drsného šumavského prostředí a především jeho determinujícího působení na život tamějších lidí.

Karel Klostermann zaujímá mezi autory venkovské realistické prózy zvláštní postavení. Obraz venkovského prostředí se dosud obvykle opíral o mezilidský konflikt, ať již citový, generační nebo sociální. Klostermann však přišel s naprosto jiným pohledem na vztah mezi člověkem a přírodou. Na základě vlastní přímé zkušenosti a osobního hlubokého citu k danému prostředí a jeho lidu totiž naprosto nově odkrývá specifický charakter venkovského

života na Šumavě a v Pošumaví a s důvěrnou znalostí ukazuje jeho osudovost a tragiku způsobovanou drsnými přírodními podmínkami. V české próze nebyla dosud nikdy tak zdůrazňována svrchovaná moc přírody a její vliv na utváření lidského života jako právě v dílech Karla Klostermanna.

Realistické zaměření Klostermannovy tvorby je zcela zřejmé. Vychází z jeho bezprostřední znalosti přírodního a sociálního prostředí Šumavy, která je ústředním tématem jeho tvorby. Klostermannova próza věrně odráží skutečnost a autorovo vlastní osobní prožívání, ať již jde o přírodní poměry, geografii kraje, probíhající sociální děje, události, způsob života nebo o skutečně existující postavy, které znal buď sám osobně, nebo zprostředkovaně z vyprávění, která od dětství slýchal. Klostermann sám zdůrazňuje realistický charakter své tvorby, když např. v knize povídek *Šumavská dramata* uvádí: „...nedostává se mi fantazie ani vynalézavosti; lidé, jež jsem svým milým čtenářům představil, existovali neb existují právě tak jako existuje příroda, do níž jsem je uvedl, a já jsem si ani jednu z postav nevymyslel, s nimiž moji čtenáři v mých skromných knihách se seznámili...“¹

1.2 Klostermannova tvorba z pohledu soudobé kritiky

Kritici 90. let 19. století měli vůči Klostermannovi většinou výtky týkající se přílišné popisnosti, plochosti a nedostatku uměleckého zpracování. Záporně vyznívaly kritiky Jindřicha Vodáka, F. X. Šaldy, Jiřího Karáska či F. V. Krejčího, kteří v Klostermannových románech shodně konstatovali nedostatek uměleckých kvalit. Např. Jindřich Vodák vytýkal Klostermannovi pouze vnějškový přístup k námětu a přílišnou "turistickou" popisnost. Jeho román *Ze světa lesních samot* charakterizoval jako projev pouze zdánlivého naturalismu. Podle něj se Klostermann spokojil s pouhým neutrálním popisem šumavské přírody v různých ročních obdobích, jak ji může vidět běžný letní turista.²

F. X. Šalda, ve shodě s uvedeným Vodákovým stanoviskem, vytýkal Klostermannovi nedostatek uměleckého ztvárnění "*lidské bídy, zlotřilosti, zbídačelosti, mravní a fyzické degenerace, zvrhlosti a tuposti*" v přiměřené umělecké formě a stylu.³

Od těchto kritických ohlasů se naopak zásadně odlišuje František Holeček, stoupenec Katolické moderny, který k románu *Ze světa lesních samot* prohlašuje: "*Libila se mi knížka ta.*

---

¹ KAREL KLOSTERMANN. *Šumavská dramata: Hrůzné i krásné příběhy starých časů*. Strakonice: Hrad Strakonice, 2007. ISBN 978-80-901372-1-9. 196s., s. 128.

² VODÁK, Jindřich. Karel Klostermann: *Ze světa lesních samot*. *Niva*. 1895, 4., č. 5, s. 111 - 112.

³ ŠALDA, František Xaver. *Kritické projevy: Sv. IV, 1898 - 1900*. Praha: Melantrich, 1951, s. 70 - 72.

*Skoro se bojím, že řeknou mnozí, že jsem literární zpátečník. Je to četba - mám-li se už vyjádřiti slovy některého z nejmladší generace - nemoderní, ale zdravá, normální."*⁴

Rovněž T. G. Masaryk nekritizuje nedostatek uměleckých kvalit Klostermannovy tvorby, ale naopak oceňuje pozorovací schopnost autora a zmiňuje i národnostní soužití šumavských Čechů a Němců: "*Klostermann pozoruje netoliko přírodu, nýbrž i lidi a cítí krásu netoliko Šumavy, ale i těch šumavských lidí...poznává ty nuzné vrstvy lidí od drvoštěpa po pytláka počínajíc až k aristokratické vrchnosti, která jednou za rok zavítá na hon; vidíte v těch vrstvách lidí domorodý základ a názory cizí z krajů pošumavských a konečně se vám před oči staví rozdíl lidí českých a německých."*⁵

Literární kritik Arne Novák posuzuje Klostermanna jako konvenčního povídkáře šumavských hvozdů a jejich obyvatelů, kterého více zajímá příroda než lidé a ani jazykově národní či mravní rysy ho nepoutají tolik jako krajinné prostředí. Dotýká se i Klostermannova národnostního postoje, když jej hodnotí jako spisovatele, který literárně kolísá mezi českým a německým jazykem, přičemž nečiní rozdíly mezi Šumavany českými a německými.

Novák uznává kladné přijetí Klostermannova románu *Ze světa lesních samot* u českých čtenářů a oceňuje obrazné líčení krajiny, které vychází z autorova nadšení pro šumavské hory a lesy. Naopak Klostermannovi vytýká, že nepostihuje lidovou svéráznost a nijak hlouběji si nevšimá psychiky svých postav. Z Novákova hodnocení vyplývá, že Šumava byla Klostermannovi rozhodující inspirací. Jakmile opustil šumavskou tematiku, ztratila jeho díla svou působivost: "*Upoutal lehkým a půvabným způsobem vypravování, svižně povídacím a barvitým slohem, ději napínavými, příběhy konvenčně erotickými. Zevrubná líčení ze života sklářů, dřevařů, vorařů, pytláků a hajných šumavských seskupuje kolem líbivých milostných historií jako barvitou dekoraci. Vášnivým scénám vždy romaneskně uspořádaným dává odehrávat se v barvitém rámci krajinářském, prosyceném nadšením pro hory a lesy. Zato nepostihuje nikde svérázu lidového; nezahlobává se do duší svých postav, působících vždy spíše dojmem dekorativním. V pozdní nadprodukcí opustil již půdu šumavskou a tím pozbyl úrodnější inspirace."*⁶

---

⁴ HOLEČEK, František. *Ze světa lesních samot: román K. Klostermanna. Hlídky literární*. 1895, roč. 12, 3 a 4, s. 100 - 102, 129 - 132.

⁵ MASARYK, Tomáš Garrigue. *Ze světa lesních samot: román Karla Klostermanna. Naše doba: revue pro vědu, umění a život sociální*. 1895, roč. 2, č. 5, s. 557 - 558.

⁶ NOVÁK, Arne. *Přehledné dějiny literatury české od nejstarších dob až po naše dny*. 4. přepr. a rozš. vy. Atlantis, 1995, 1804 s. ISBN 80-710-8105-1, s. 788 - 789.

1.3 Význam realismu v tvorbě Karla Klostermanna

Realistická literatura je především odrazem skutečnosti a opravdovosti daného prostoru a času. U Klostermanna k tomu přistupuje i jeho velký smysl pro detail a citlivý vztah k danému místu a lidem.

Je nepochybné, že nejcennější umělecký přínos a význam Klostermannovy realistické prózy spočívá jak v pravdivém zobrazení šumavské přírody a psychologickém vyličení skutečných postav v ní žijících, tak ve vysoké dokumentární hodnotě této prózy. Důležitý přitom není jen věrný popis kraje v konkrétním čase, ale i zachycení ducha doby a společnosti. Klostermannova próza sice neupoutává formou textů, výstavbou vyprávění nebo strhujícími zápletkami, ale právě charakterem zobrazovaných událostí i postav a zachycením nálady místa a času. Význam Klostermannovy tvorby jako dokumentu dané doby a místa vyjadřují i jeho vlastní slova: *“Zásluh si nepřipisuji žádných, snad jedině tu – a ta je nahodilá – že snad v budoucnosti bude moci býti použito mého skromného díla jakožto dokladu pro kulturní a společenské poměry na Šumavě, jakými se jevíly v době mého mládí a mého mužného věku, a také poměry přírodní jsou věrně vyličený; aspoň vůli a snahu jsem měl. Není mou věcí posuzovati, jakou měrou jsem dostál vytknutému sobě úkolu“.*⁷

Po seznámení s vybranými Klostermannovými díly můžeme říci, že autorovi se tohoto cíle určitě podařilo dosáhnout. Klostermannovy příběhy a popisy šumavské přírody nám dodnes zprostředkovávají cennou zkušenost. Umožňují nám totiž nahlédnout do světa, který již dávno zanikl. Bylo to prostředí divoké a nespoutané přírody, která je k člověku nesmlouvavá a krutá, ale současně je osobitě krásná. Byl to především svět původních šumavských pralesů, jak jej autor zachytil ve svém prvním románu *Ze světa lesních samot*, a který zmizel v důsledku ničivé vichřice dne 26. října 1870. V návaznosti na tyto události se jedná o věrné zobrazení krátkodobého zbohatnutí Šumavy v souvislosti se zpracováním nesmírné spousty vyvrácených staletých stromů a navazující těžbou v důsledku napadení lesů kůrovcem. Toto krátké období „broučkového ráje“ však bylo provázeno mravním úpadkem, jehož tragiku autor postihl ve svých dalších románech.

---

⁷ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 29.

2 Život Karla Klostermanna

Karel Klostermann se narodil 13. února 1848 v hornorakouském Haagu. Jeho kořeny však tkvěly v tradičním německém selském rodu, který byl rozset v okolí Kašperských Hor a v horním Povydří. Šumava se Klostermannovi stala osudem a naplnila veškerý jeho život a dílo.

Jak autor uvádí ve vlastním životopise, jeho otec Josef Klostermann byl synem šumavského sedláka a rychtáře z královské svobodné „waldhvozdské“ rychty, Stodůlský Podíl, I. díl (Stadler Anteil I. Teil), ze Schlösselwaldu, fara Rehberg, soudní okres kašperskohorský, hejtmanství sušické. Tato obec, běžně nazývaná Rehberg (dnešní Srní), se nachází v centrální Šumavě a v Klostermannově době se jednalo o jeden z nejzapadlejších koutů Šumavy. Klostermannův otec vystudoval medicínu a jako závodní lékař se usadil v Debrníku na Šumavě, ve velkých sklářských závodech bratří Abélé, potomků francouzských šlechtických Hugentů, kteří se po zrušení ediktu Nantesského vystěhovali z Francie do Čech a v Hůrce na Šumavě založili velkou sklárnu. Z tohoto sklářského rodu pocházela Klostermannova matka Charlotta Hauerová, jejíž matka měla poblíž Haagu rovněž velkou sklárnu.

Klostermannův otec často měnil své působiště. Proto malý Karel trávil své dětství a mládí na různých místech Šumavy, ať to byla Sušice, Žichovice, Štěkeň u Strakonice nebo Kašperské Hory. Mládí prožité na česko-německém rozhraní Šumavy podstatně ovlivnilo jeho další život a literární tvorbu.

Na svého otce Klostermann často vzpomínal a v pozdějším věku oceňoval jeho výchovný postoj podle zásady, že v drsném šumavském prostředí obstojí a přežijí jen ti, kdo přijmou tvrdé přírodní zákony a nejsou choulostiví. Snad se to mohlo jevit jako krutost, ale byla to zkušenost se všemi nástrahami tvrdého šumavského kraje. Příkladem může být situace, kdy malý šestiletý Karel za jarního tání pobíhal kolem rozvodněné řeky Otavy a s dalšími hochy sledoval valící se ledové kry. Domů se vrátil promoklý a promrzlý a hrozilo, že onemocní a zemře. Tehdy otec v souladu s uvedenou zásadou nad svým synem mávl rukou, protože pro choulostivého chlapce, který nevydrží prochladnutí, nemá Šumava místo: „*Bud' hoch to snese, potom je dobře, nesnese-li toho, pak ať...*“⁸

---

⁸ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 34.

Pokud jde o Klostermannovo školní vzdělávání, nejprve se v letech 1855 – 1857 učil doma pod matčiny dohledem. Později začal chodit do školy ve Stříbrných Horách, kde byl jeho učitelem skvělý pedagog Petr Šafránek, na něhož Klostermann velmi často vzpomíná ve svých pamětech. Tento učitel dokázal velmi dobře rozpoznat Klostermannův kladný vztah k přírodě a podchytil jeho zájem především o studium přírodopisu. Dokázal také povzbudit svého žáka, který měl velké problémy s psaním. S příkladnou trpělivostí se mu věnoval tak, že se mu podařilo docílit, aby Klostermannovo písmo bylo alespoň trochu ucházející. Klostermann sám k tomu říká:

„Všecko by bylo ušlo, jen to písmo, to nešťastné písmo! Bůh sud', jaké jsem to měl prsty, že nedovedly řádně držet pero, ba ani namočiti do inkoustu, aby s něho nestekla kaňka. A jak nerovně jsem psal – linek, ač jsem je viděl, pro mne jakoby nebylo – kliky háky dolů, kliky háky nahoru, hrůza se na to podívat. Nicméně učitel nepozbyl trpělivosti, jen se usmíval, vždy znovu a znovu mi ukazuje, jak třeba si vésti, aby s pera nekapalo, aby písmo bylo rovné a písmenky se staly ne-li úhlednými, tož aspoň čitelnými. Pan učitel vystihl záhy, že jsem se neobyčejně živě zajímal o zvířata a jejich život, vůbec o vše, co se dělo v přírodě. Zájem tento byl mi vštípen mým otcem a učitel jej dále vypěstoval.“⁹

Přestože byl Klostermann, pokud jde o školní přípravu, zanedbán, tomuto učiteli se podařilo připravit jej tak, že již po dvou a půl letech mohl vykonat zkoušku ze čtvrté třídy na hlavní škole v Klatovech a v deseti letech začít gymnaziální studia v Písku.

Studentská léta prožil Karel Klostermann v Písku a Klatovech, kde studoval gymnázium. První rok studia zahájil v Písku, v letech 1858 – 1861 pokračoval v Klatovech, kde byl jeho učitelem češtiny Alois Vojtěch Šmilovský. Gymnaziální studia Klostermann dokončil opět v Písku, kde roku 1865 maturoval. Po maturitě se Klostermann na přání svého otce věnoval studiu medicíny ve Vídni, které však po 10 semestrech v roce 1869 ukončil. Důvodem byla zčásti Klostermannova silná krátkozrakost, ale především neutěšená finanční situace rodiny. Klostermann byl totiž nejstarší z deseti dětí a otec měl hodně starostí, aby početnou rodinu uživil. Ke všemu ještě nešťastnou spekulací přišel o značnou část jmění a současně musel zaopatřit Klostermannovu sestru, která se vdávala. Proto sám přiměl svého syna, aby dokončení studia na rok odložil a přijal na tuto přechodnou dobu místo vychovatele, které se

---

⁹ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu: kniha pamětí*. Vyd. 2. Strakonice: Hrad, 2006, 459 s. ISBN 80-239-7836-5, s. 42 - 44.

mu nabízelo. Klostermann na to s radostí přistoupil, neboť pro medicínu od počátku nejevil žádné zvláštní vlohly ani zájem.

V letech 1870 – 1872 tedy působil jako soukromý vychovatel v Žamberku a pokračoval ve studiu jazyků, pro které měl velké nadání. Klostermann ovládal kromě němčiny francouzštinu, italštinu, španělštinu, ruštinu, srbochorvátštinu, angličtinu, polštinu a rumunštinu.¹⁰

Díky Eduardu Albertovi, univerzitnímu profesorovi ve Vídni, který byl současně žamberským rodákem, získal Klostermann místo v redakci vídeňského časopisu Wanderer, který byl nakloněn českým zájmům. Práce v něm Klostermannovi vyhovovala, neboť se mohl uplatnit jak literárně tak jazykově. Klostermann se tedy stal žurnalistou, byť pouze na rok, protože časopis byl v roce 1873 pro finanční potíže zastaven. Klostermann uvažoval o práci v redakci listu „Politik“, ale nakonec přijal nabízené místo suplenta pro výuku francouzštiny na německé státní reálce v Plzni, kde byl od roku 1878 řádným profesorem francouzštiny a němčiny. Na této škole působil po celý svůj profesní život až do odchodu do výsluhy v roce 1908.

Vedle učitelských povinností se Klostermann věnoval literatuře a byl veřejně činným. Vedl aktivní život, o čemž svědčí skutečnost, že se neuzavíral v domácím prostředí, ale podnikl i několik cest do ciziny, a to do Francie, Itálie, Černé Hory, Maďarska a do Dubrovníku. Byl i veřejně činným, např. jako člen plzeňského obecního zastupitelstva, městské rady a okresního zastupitelstva.

Na Klostermannovi je pozoruhodná jeho skromnost: „*Neměl jsem nikdy aspirace, státi se nějakým vynikajícím zjevem v české literatuře, ani vůbec v písemnictví, do něhož jsem se dostal poměrně dosti pozdě a počal jsem psát, když mi minul 37. rok mého věku, r. 1885, a věru nevím, co jsem měl původně na mysli, leda to, že jsem, byv k tomu vyzván p. Václavem Nedomou, chtěl napsat několik feuilletonů do bývalé německé Politik. Tak jedině se i stalo, že jsem počal psát po německu.*“¹¹

Klostermann se ostatně ani sám za spisovatele nepovažoval. Skromně se označuje za pouhého zprostředkovatele příběhů, které slýchal nebo je sám prožil. Současně se označuje za realistu,

---

¹⁰ FORST, Vladimír, et al. *Lexikon české literatury*. Praha: Akademie věd České republiky, 1993. 1377 s. ISBN 80-200-0469-6, s. 729.

¹¹ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 25.

když říká: „*Neumím naprosto vynalézat ani typů, ani povah, ani událostí; toho daru se mi nedostalo. Osoby, jež předvádím svým čtenářům, existovaly; a co ve svých románech a povídkách vypravuji, se také stalo; já jsem to pouze kombinoval, uspořádal a v jakýsi celek upravil; je-li v tom realismus, tož jsem i realistou.*“¹²

Poslední léta svého života trávil na odpočinku ve Štěkni u Strakonice. V roce 1918 onemocněl španělskou chřipkou a v následujícím roce rozedmou plic a srdeční chorobou. Zemřel 16. 7. 1923 ve Štěkni. Pohřben je na plzeňském ústředním hřbitově.

2.1 Národnostní postoj Karla Klostermanna

Zvláštní pozornost zasluhuje Klostermannův vztah k národnostní otázce a soužití Čechů a Němců v oblasti Šumavy. Klostermann si na základě své přímé osobní zkušenosti uvědomoval, že v drsném šumavském prostředí byli všichni lidé bez ohledu na národnost nuceni vést s nemilosrdnou přírodou stejný boj o přežití. Jakékoli nacionalistické rozpory proto v takové situaci objektivně musely jít stranou. Z tohoto důvodu byl pro Klostermanna odvěký konflikt českého a německého národa druhotný. Sám k tomu uvedl: „*Není mou vinou, že centrální Šumava není obývána Čechy – jsou tam Němci – a chtěl-li jsem vylíčiti, jak se na Šumavě žije a jak tam člověku jest bojovati a rváti se o svou existenci s drsnou přírodou, nemohl jsem tam vložit jině obyvatelstvo nežli to, které tam skutečně jest.*“¹³

Klostermann, jako český spisovatel s německými předky, musel čelit národnostně zaměřené kritice, jak sám uvádí ve svém životopise: „*Že prý jsem začal psát německy a teprve poté, když jsem u Němců nepochodil, že jsem se obrátil a přiklonil se k české literatuře. Je to nesmysl; kromě feuilletonů do „politik“, sebraných z malé části do „Böhmerwaldskizzen“ jsem vůbec německy nepsal, nejméně ovšem se domáhal úspěchů v německé literatuře a přízně u německého obecnstva.*“¹⁴ Pokud jde o Klostermannovu vlastní národnostní orientaci, považoval se vždy za Čecha, byť jeho rodové kořeny byly německé: „*...počal jsem*

---

¹² KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 28.

¹³ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 29.

¹⁴ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 22 - 23.

psát po německu; jinak jsem se nikdy Němcem býti nepokládal, jsa vychováním a smýšlením od svého dětství Čechem, byť i rodiče byli Němci...“¹⁵

Klostermann vždy otevřeně projevoval své české smýšlení. Již za studií ve Vídni se zapojil do studentského slovanského spolku Vltavan. Jako vlastenecky cítící Čech byl funkcionářem v mnoha kulturních a osvětových spolcích, jejichž činnost se právě v dané době rozvíjela. V literatuře své češství projevil zejména románem *Za štěstím* 1895, kde na základě vlastních zkušeností líčí neúspěch českých lidí, kteří hledají lepší život ve Vídni.

Klostermann vždy prosazoval rovné právo Čechů i Němců na Šumavu a Pošumaví. Zastával názor, že Šumava je společným domovem obou těchto národů, které mají žít vedle sebe v součinnosti, toleranci a svornosti, neboť jsou vystaveni stejně tvrdým přírodním podmínkám, kterým musí čelit. Stejně tvrdou prací si musí opatřovat svůj denní chléb, se stejnými živly a nepohodou musí bojovat, aby uhájili svou existenci a stejně nicotní jsou před zákony přírody. Smířlivost Čechů a Němců Klostermann hlásal celým svým dílem. Byl zastáncem národního smíru a snažil se oba národy sblížit. Tento svůj postoj dal najevo např. v románu *V ráji šumavském*, kde jeho nabádání k národní snášenlivosti vyznívá téměř jako modlitba, když říká: „...zapomeneš na nicotné naše spletky, malicherné štvance; otevřeš srdce své trpícímu, zápasícímu lidu, jemuž osud zde rozkázal žít, a nebudeš uvažovati, zda lid ten mluví česky nebo německy; budeš v něm milovat své bratry, obyvatele vlasti své...ctíš a zbožňuješ celou svoji vlast, nikoli část její; nezřekneš se jich, jako oni se tebe nezřeknou, byť i jazyk jejich jiným mluvil hlaholem, jako oni v prostodušnosti své v tobě uvidí krajana... u nich se neujmou myšlenky nenávisť, jako se neujaly ve mně, ve skromném synu těchto hor, kterýž je a tebe se stejnou láskou objímá a kterýž neodstoupí od zásad pravého smíru a vzájemné lásky...“¹⁶

Klostermannův smysl pro vzájemné soužití Čechů a Němců vyzdvihl i Klostermannův přítel, básník Adolf Heyduk, který Klostermanna označuje za apoštola smířlivosti Čechů a Němců: „...podíváme-li se do celé práce a celého života Klostermannova, shledáme, že jest opravdovým apoštolem smířlivosti, podmíněné vzájemným poznáním se obou kmenů, obývajících krásnou zemi českou, Čechů i Němců“.¹⁷

---

¹⁵ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 25.

¹⁶ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstock vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstock, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 60.

¹⁷ DRESLER, Václav. *Básník Šumavy*. Brno: [s.n.], 1914. 64 s, s. 4 - 6.

3 Dílo Karla Klostermanna

3.1 Šumava v geografickém, dobovém a literárním kontextu

Téměř veškerá Klostermannova tvorba je zaměřena na Šumavu a Pošumaví. Předmětem autorova zájmu je pohoří na česko–bavorském pomezí, které se táhne při státní hranici Čech s Německem a Rakouskem. Na českém území má název Šumava a na německém je pojmenováno jako Bavorský les. Rozkládá se mezi Všerubským a Vyšebrodským průsmykem. Délka tohoto horského pásma je vzdušnou čarou asi 130 km. Z českého vnitrozemí se Šumava zvedá pozvolna, ale na německé straně je šumavské pohoří podstatně strmější.

Pokud jde o název Šumavy, nejstarší doklad s tímto jménem představuje spis Antonia Bonfiniho „Rerum Hungaricum“ z roku 1565 pojednávající o uherských dějinách, který označuje horstvo na jihu Čech jako „Sumaua sylua“. Český název Šumava má původ v praslovanském „šuma“ – hvozd, hustý les.¹⁸ Poeticky se nad jménem Šumavy zamýšlí např. spisovatel Vilém Mrštík: „*Ach, Šumavo, Šumavo! Snad odtud máš své jméno, že odevšad se ozývá, a kam se noha šine, odevšad se řine sladce lahodný tvůj šum!*“¹⁹

Šumava se v Klostermannově době nacházela na okraji zájmu společenského i politického. Tento zapomenutý kraj byl bezvýznamný i hospodářsky, protože až do 19. století byla centrální Šumava prakticky nepřístupným krajem. Existovaly pouze staré stezky a teprve postupně schwarzenberská správa budovala silnice a lesní průseky. Do výše položených míst a do hlubokých hvozdů nebylo možné proniknout vůbec. Nepočtené obyvatelstvo žilo rozptýleně po osadách a samotách. Tvořili jej uhlíři, dřevorubci a svobodní sedláci pocházející většinou ze sousedního Bavorska. Z jednoho takového selského rodu vzešel i Klostermannův otec.

Drsné přírodní podmínky, obtížná komunikace s okolním světem a z ní vyplývající potřeba ekonomické soběstačnosti zde vytvořily společenství lidí s osobitými tradicemi, zvyky i mravními postoji. Teprve v průběhu 19. století se situace na Šumavě změnila. Byly vybudovány sklárny, hamry, papírny a především pily, které zpracovávaly dřevo z živelně kácených lesů.

---

¹⁸ LUTTERER, Ivan, Milan MAJTÁN a Rudolf ŠRÁMEK. *Zeměpisná jména Československa: slovník vybraných zeměpisných jmen s výkladem jejich původu a historického vývoje*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1982, 373 s. Malé encyklopedie (Mladá fronta), sv. 11, s. 297 - 298.

¹⁹ VILÉM A ALOIS MRŠTÍKOVÉ. *Okouzlené putování*. Brno: Nakladatelství Blok, 1977, s. 14.

Ve 2. polovině 19. století Klostermann představil Šumavu českým čtenářům. Zobrazil ji jako drsný, ale zároveň krásný kraj tajuplných a nepřístupných pralesů, temných hvozdů, nekonečných krutých zim, neproniknutelných mlh, vytrvalých dešťů, smrtících vánic, ničivých vichřic, zrádných močálů, bažin a nekonečných spoust sněhu a zavátých cest.

V tomto přírodním rámci současně popsal zvláštní uzavřený svět roztroušených samot a svérázných těžkopádných lidí, a to jak Čechů, tak Němců, kteří jsou spojeni společným údělem – tvrdým bojem o přežití uprostřed nekompromisní a monumentální přírody, která je lhostejná k lidským osudům.

Klostermann nebyl prvním spisovatelem, jehož dílo je spojeno se Šumavou. Osobitost, nepřístupnost a tajuplnost tohoto kraje přitahovala zájem již jeho předchůdců.

Obraz šumavské přírody, dějiny a pověsti Šumavy, její život a patriarchální vztahy nenarušené moderní civilizací popisovali již v 1. polovině 19. století např. německy píšící spisovatelé Adalbert Stifter a Josef Rank. Josef Rank je autorem národopisné studie *Aus dem Böhmerwalde* 1843 ze života šumavských Němců. Klostermann současně navázal na rakouského spisovatele Adalberta Stiftera, představitele *biedermeieru*. Stifter měl obdobný vztah k šumavské přírodě jako Klostermann a stejně jako on kritizoval vyhocené národnostní vztahy mezi Čechy a Němci na česko–bavorském pomezí. Ze Stifterova díla lze uvést román *Pozdní léto* 1857 nebo historický román *Vítek* 1867. Narozdíl od realisticky zaměřeného Klostermanna jsou Stifterova díla romantická.

Vzhledem k tomu, že Rank a Stifter neměli takovou přímou osobní zkušenost s daným prostředím a jeho obyvateli, nemohli realisticky vylíčit duši šumavského lidu, jak se to podařilo Karlu Klostermannovi, který z tohoto lidu vzešel a ctil tyto své kořeny. Klostermann sám k tomu uvádí: *„Pokud tento lid je německý, není možno, aby druhý Čech tak byl vníkl v jeho duši a v jeho nazírání, jak mně bylo popřáno tím, že mě k němu poutaly styky a poměry příbuzenské; neidealisoval jsem ho, ale myslím, že jsem ho dobře pochopil a líčím ho, jakým ve skutečnosti jest. Toho mi nikdo nepopře. Líčili jej také Němci, ale neváhám tvrdit, že z těch nikdo jej nevystihl; buď jej tendenčně zidealisovali nebo povahy jeho vůbec nepochopili a více méně ji zkreslili a zmátožnili, ježto neměli ani příležitosti, ani způsobilosti, aby vystihli*

poměry, v nichž tkví jeho hmotná existence a které po dlouhá pokolení působily na všecek jeho vývoj.“²⁰

3.2 Šumava jako prostředí Klostermannovy tvorby

Klostermanna zásadním způsobem ovlivnilo německo–české prostředí na Šumavě, v němž vyrostl. Již od raného dětství jej okouznil rodný kraj jeho otce, kde trávil každé své prázdniny u otcových příbuzných. Zde pocítil hlubokou sounáležitost se svými předky a šumavským lidem. Klostermann k tomu uvádí: *„Počínajíc desátým rokem svého věku trávil jsem větší část svých prázdnin u svých příbuzných, u sestry svého otce a u jeho bratří, jakož i u synů a dcer těchto, potroušeně bydlících v širém obvodě obce Rehberkské, a to až do ukončení svých akademických studií, tedy od r. 1857 až do r. 1870“*²¹

Právě v tomto prostředí a v tak mladém věku, kdy je člověk nejvíce vnímavý a otevřený okolnímu světu, do sebe Klostermann nasál ono zvláštní kouzlo šumavské přírody i mentalitu tamního lidu. Domníváme se, že Klostermannova pozdější vyprávění jsou proto tak působivá, že z nich vyzařuje jeho velká láska k Šumavě zrozená právě v raném dětství. Klostermann v této souvislosti dále říká: *„...původně jsem psal německy. Ale to hlavní, co jsem pověděti chtěl, toužilo provaliti se jinou cestou...Myslím, že by nic bylo nepovstalo, kdybych byl o prázdninách jako student nedojížděl na návštěvu ke své tetě do Stodůleckého podílu, I. dílu.*“²²

Klostermanna zaujala poutavá vyprávění jeho strýce z Dolního Schlösselwaldu, který mu hodně vypravoval o bývalých časech a poměrech. Po celé léto pobýval Klostermann s pasteveci stád dobytka, žil s nimi v lesích, poslouchal jejich vyprávění, a tak důkladně poznal život horalů, způsob jejich myšlení a nazírání a pronikl do tajů šumavské přírody, do hlubokých lesů, pralesů a močálů. Klostermann o tom ve svých pamětech říká: *„Tak se stalo,*

---

²⁰ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 28.

²¹ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 21.

²² KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 49.

*že jsem vnikl do nejodlehlejších, nejskrytějších zátiší lesních a snad jediný z lidí vyšlých z jiného prostředí se seznámil s přírodou těchto končin a s lidem tam žijícím“.*²³

Na Šumavu se pak spisovatel neustále vracel a od středoškolských let až do pozdního věku trávil v tomto kraji téměř každé prázdniny.

Klostermannovo dílo je výjimečné tím, že odráží autorovo skutečné osobní prožívání šumavské přírody a života šumavského lidu. To lze také považovat za důvod, proč má Klostermannova próza tak neobvyklý citový náboj.

Velký význam v Klostermannově díle má právě okolnost, že autor sám vzešel ze šumavského lidu. Dokládá to mimo jiné i zajímavá skutečnost, že jeho prababička z otcovy strany byla sestrou kněze, který podle pověsti zbavil kraj těžkého prokletí, když jako jediný dokázal zaklít kůzlata, dva proměněné neznabohy, do Podroklanského jezera. Klostermann, který vzpomíná na dávná vyprávění ze svého dětství, o tom říká: *„sedím, sedím, a najednou pozoruji, že vypravovatel pověsti oči do mne div nezabodává. Ptá se, odkud jsem, jak jsem se sem dostal a jak se jmenuji, a sotva že jsem jméno pověděl, podivná hrůza jakoby ho pojala. „Víte-li pak, hoši“, povídá vzrušeným hlasem..., koho máte mezi sebou? Vy nikdo nevíte, kdo byl ten kněz, ten neomysta, jenž kůzlata do Podroklanského jezera zaklel...? P. Weissshaüpel se jmenoval... a prababička tohohle hošíčka, jenž mezi vámi sedí, byla jeho sestra.“ Druhého dne putoval jsem k Podroklanskému jezeru a se zatajeným dechem jsem poslouchal, uslyším-li bekání zakletých kůzlat. Myslím, jsem o tom přesvědčen, že jsem žalostné jejich bekání tenkrát slyšel...“*²⁴

Klostermann ve své tvorbě vychází z dokonalé znalosti jemu důvěrně známého reálného prostředí. Autorovy výrazné realistické rysy vyplývající z této skutečnosti zdůrazňuje např. Václav Dresler: *"Napřed hleděl mnoho žít a mnohé kol sebe z vlastního názoru poznat než počal své poznatky vtělovat do knih. A vtělil je tam tak, jaké se mu byly v životě i ve skutečnosti předemjevily. Bez zbytečných příkras a rušivých symbolů. Jakákoli suchá, od života odkloněná a mimo život jdoucí theoretičnost z duše se mu protiví. Papírovosti a prázdných, do vzduchu libovolně házených hesel nemiluje. Život byl mu vůdcem a jediným modelem při tvoření románů či povídek. Život, jak ho viděl žít a v jaké podobě okazuje mu jej*

---

²³ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 85.

²⁴ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 54.

vlastní mnoholeté pozorování. Snaží se svými knihami zachytiti životní skutečnost v barvách sice strážlivých, ale při tom sytých, v ukázkách povšechně zajímavých, zároveň však pro určitý daný okruh i co nejpříznačnějších, v řadě postav sice na pohled všedních, ale uvnitř nicméně typických. Čerpá pro své literární dílo z každodenního životního skutečna, avšak nelibuje si v kresbě společenského kalu a vynasnažuje se názorným belletristickým zpracováním i z toho běžného životního materiálu vylovit pro čtenáře poučení či výstrahu, vykřesat jiskru soucitu, vyvolat úctu k poctivé práci, třebaš ji konaly ruce sebe mozolnější.²⁵

O důvodu, pro který zaměřuje svůj zájem na Šumavu, sám Klostermann říká: „Obíral-li jsem se ve svých pracích převážně Šumavou, stalo se tak proto, že ji znám snad lépe než kdo jiný; přírodu, kraj, lid, z něhož jsem vyšel a s nímž jsem se mnoho stýkal, který mě také za svého pokládal, důvěřoval a ničeho přede mnou netajil.“²⁶

Zásadní význam pro Klostermannovu literární tvorbu mělo jeho první setkání se šumavskými horami a lesy, které mu později tak učarovaly. Klostermann na to vzpomíná ve svých pamětech:

„Za těchto prázdnin r. 1857 otec mě po prvé zavedl do rodných svých hor a lesů šumavských, do Kvildy, do Schlösselwaldu, do statku své sestry a do Dolního Schlösselwaldu, do rodného svého statku, jež držel jeho bratr Václav, poslední rychtář bývalé svobodné kr. frejrychty Stodůlský podíl I. díl čili Rehberské. Z těch času jsem prožil s každým rokem část svých prázdnin v těchto ponurých a přece tak krásných končinách, jež srostly s mým srdcem i s prostým, drsným lidem mně příbuzným, s nímž jsem se i později, za svých mužných let, nepřestával stýkati.

První prázdniny, jež, vychodiv kvartu v Klatovech, jsem prožil ve Štěkni, utkvěly mi nesmazatelně v paměti; byly z nejkrásnějších, jež jsem prožil, čímž je mnoho řečeno, ježto vpravdě byly krásné všecky, jak předchozí, tak i následující.

Jak by bylo mohlo jinak býti! - byl jsem po všechem čas svého mládí zdráv jako řípa, vždy vesele naladěn a po celý svůj život jsem nepocítil nudy...Ale tu jsem se ocitl přímo v ráji.“²⁷

---

²⁵ DRESLER, Václav. *Básník Šumavy: S úvodem Adolfa Heyduka a vlastním životopisem Klostermannovým*. Brno: Moravská akciová knihtiskárna, 1914, s. 7, 54 - 55.

²⁶ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 28.

²⁷ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu: kniha pamětí*. Vyd. 2. Strakonice: Hrad, 2006, 459 s. ISBN 80-239-7836-5, s. 63 a 209.

Klostermann působivě a poeticky ztvárnil obraz Šumavy a jejích obyvatel, a je proto označován za básníka Šumavy. Dokladem skutečně básnického líčení šumavské přírody a její nálady může být např. úryvek z románu *V ráji šumavském*: „...*jest jedno, ať svit vycházejícího nebo zapadajícího slunce zlatí oblohu, vroubí lemem různobarvého světla hory, lesy, skalní temena i stráně, utkáváje modré a fialové závoje přes husté lesy a nachově černé stíny přes hluboké rokly a úžlabiny; ať vše se koupá v moři světla poledního slunce; ať vystupují hromonosné mraky, příšerně hrozivě, plné majestátnosti; ať valí se ohromné kotouče co mléko bílé mlhy, tu zahalující rázem nebo zvolna hřbety a ostré výběžky temen horních v záhyby světlého roucha svého...*“²⁸

Šumava, její příroda i obyvatelé byli Klostermannovou láskou. Spisovatel byl doslova okouzlen drsnou krásou šumavských hor a lesů i životními osudy svérázných lidí v této od civilizace odloučené krajině.

Proto také doslova trpěl zánikem původního šumavského prostředí, který způsobila jednak přírodní katastrofa a jednak následná neuvážená činnost lidí, která dílo zkázy dokonala.

Klostermann se upřímně vyznává ze svého vztahu k domovu a předkům. Je zřejmé, že k nim má velkou úctu a cítí s nimi hlubokou sounáležitost: "*Je v tom atavismus? Mluví ke mně duch mých předků, jichž pokolení žila v zamklých, mračných lesích mé šumavské domoviny?...vidím mátohy stínů, jež mě obletují; jsou zamklé a jakoby sehnuté pod tíží kruté práce, krvavého zápasu, údělem jich osudu, jenž je provázel od kolébky do hrobu; tak z duše rád bych stiskl jejich rozedrané mozolné ruce, setřel pot s jejich šedin...věrné oči smutně na mne pohlížejí, na potomka jejich i dědice duší jejich, jenž vyšel z černých lesů, z oblasti pustých močálů, k nimž připoutáno bylo bytí jejich od praděda do pravnuka. Nezapru jich nikdy, nikdy se jich nezřeknu, svých starých, odešlých otců...*"²⁹

Klostermann měl velký smysl a cit pro osobitý přírodní ráz šumavského kraje a jeho lidské typy, čehož dokladem je originalita a působivost jeho šumavské tvorby.

Klostermannovo líčení přírody je osobité tím, že je velmi sugestivní, spontánní, dynamické i dramatické, a že přímo souvisí s osudy lidí a s jejich jednáním. Nejde totiž o popisy samoúčelné, které by tvořily pouhý rámec děje, ale o popisy, které jsou plně zaujetí

---

²⁸ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstöck vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstöck, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 60.

²⁹ KAREL KLOSTERMANN. *Šumavská dramata: Hrůzné i krásné příběhy starých časů*. Strakonice: Hrad Strakonice, 2007. ISBN 978-80-901372-1-9. 196s., s. 129.

a uchvácení přírodou a krajinou a stávají se tak přímo součástí děje. Vyjadřují hluboké uvědomění si skutečnosti, že příroda je zdrojem obživy člověka a současně symbolem jeho nicotnosti před přírodními zákony. Např. tragický zlom v osudu Šumavy způsobený přírodním živlem v závěru románu *Ze světa lesních samot* autor vidí souběžně se zlomem osudů jeho hlavních postav: revírník Kořán se svou ženou Zdeničkou a příručí Svijanský prohrávají boj s divokostí přírody a ze Šumavy odcházejí ve chvíli, kdy následky ničivé vichřice zásadně změnila tvář i způsob života na Šumavě. Odcházejí za pohodlnějším, kulturnějším a snazším životem, ale každý z nich zůstává svým způsobem poznamenán tvrdým životním prožitkem a spojen s drsným a podivuhodným šumavským krajem: revírník Kořán k němu hluboce přilnul, Zdeničku navždy oslovila jeho krása a Svijanský se po tříletém odloučení zatoužil na Šumavu vrátit.

Z Klostermannova díla vyzařuje jeho hluboká láska k Šumavě a sounáležitost s jejím lidem, z něhož sám vzešel. Není pochyb, že Klostermann Šumavu velmi miloval. Celé jeho dílo je tak jedním velkým vyznáním lásky k tomuto kraji, který je krásný, i když je zrovna škaredé počasí. Snad nejpůsobivějším vyjádřením tohoto citu je následující úryvek z románu *V ráji šumavském*:

„...máš-li srdce citlivé, duši velebnosti přírody otevřenou, vnímavou pro krásu její, staneš v němém úžasu, budeš se klaněti Tvůrci a jeho dílům; vzdáš hold svůj naší staré Šumavě, vydají ohlas struny srdce tvého; i příšerný její ráz, jevíci se hlavně za pochmurného počasí, dojme tě, jako tě dojíká smutná píseň; budeš se těžko loučiti s pohledem na hory naše a přicházeti budou chvíle, kdy vzdálen od ní po ní zatoužíš...“³⁰

Největší přínos autorovy tvorby spočívající v zachycení sociálního a společenského vývoje soudobé Šumavy a v novém pohledu na tehdejší tvrdý život lidí na česko–bavorském pomezí hodnotí např. Václav Dresler: *"Čím pak nejvíce se o naši Šumavu literárně zasloužil, jest okolnost, že v dlouhém pořadí svých knih vylíčil její sociálně-společenský vývoj, načrtnul kus životních dějin jejích a zachytil ji všestranně jako samostatný, originelní, v sobě uzavřený společenský okruh. Šumava v autorovi našla svého nejoddanějšího kulturního historika, důkladně informovaného vykladače a neúnavného prostého malíře."*³¹

---

³⁰ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstöck vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstöck, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 60.

³¹ DRESLER, Václav. *Básník Šumavy: S úvodem Adolfa Heyduka a vlastním životopisem Klostermannovým*. Brno: Moravská akciová knihtiskárna, 1914, s. 9 - 10.

3.3 Přehled Klostermannova díla

Klostermann se stal spisovatelem jaksí mimoděk, aniž by o to sám nějak usiloval. O svých literárních začátcích sám říká: „*Do literatury jsem se dostal zcela nenadále. R. 1884 navštívil jsem jednou v Praze svého býv. chefa V. Nedomu, tehdá chefredaktora „Politik“. Ten mě vyzval, abych jim něco napsal pod čáru a já jsem pak zaslal redakci několik feuilletonů, z nichž, když byly přijaty, se vyvinula celá řada pod názvem „Heiteres und Trauriges aus dem Böhmerwalde“; pak řada jiných, ale vedle toho již také různé „drobné“ črty české do „Nár. Politiky“ a do „Hlasu Národa.“*³²

Klostermannovy literární počátky jsou tedy německé. Většinu svého díla však prozaik Karel Klostermann vytvořil v češtině.

Podle literárních žánrů lze podat přehled Klostermannovy tvorby následovně:

1) Fejetony a črty

Od roku 1885 Klostermann pod pseudonymem Faustin pravidelně přispíval do německy psaného listu Politik. Jednalo se o fejetony a črty s tematikou Šumavy, z nichž část vydal sám autor ve výboru Böhmerwaldskizzen 1890. Klostermann k tomu uvádí: „*R. 1890, byv s mnoha stran vyzván, vydal jsem v Plzni vlastním nákladem řadu těchto feuilletonů v knížce, již jsem dal nápis „Böhmerwaldskizzen.“*³³ Česky byly vydány až roku 1925 pod názvem Ze Šumavy. V těchto črtách jde Klostermann ve stopách již uvedených německých básníků Šumavy Josefa Ranka a Adalberta Stiftera.

2) Povídky

Drobná Klostermannova próza v podobě šumavských črt vzbudila pozornost Václava Vlčka, redaktora časopisu Osvěta, který Klostermanna požádal, aby pro tento časopis napsal rozsáhlejší beletristický obraz ze Šumavy. Skutečnost, že Václav Vlček dobře odhalil literární možnosti Klostermanna v česky psané literatuře, vyplývá z dopisu, který Vlček napsal Klostermannovi 25. srpna 1890:

---

³² KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 22.

³³ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 22.

„Jste tak výtečným znalcem staré Šumavy, kraje tak znamenitého, znáte z něho veliké množství originálních povah i charakteristických příběhů, tkvíte v kraji a lidu tomto svými životními kořeny, jste k němu srdcem přirostlý – jaké to celé neocenitelné poklady!... Nevím o spisovateli druhém, který by mohl činiti co Vy; tak jste k úkolu tomu nejen povolán, ale tuším, povolán jediný a já mám – není to liché slovo – vroucí přání, abyste se do úkolu toho pustil hned, byste o Šumavě, jmenovitě také o bývalé, vypsál všecko, co jste v ní poznal a procítil... Látka šumavská Vašeho mládí vyniká řídkou originalností a kdybyste ji nezužitoval Vy, byla by beze snadu navždy ztracena.“³⁴

Z tohoto podnětu Klostermann napsal roku 1890 pro uvedený list, a to již česky, svoji první povídku Rychtářův syn, která byla uveřejněna roku 1891. Po německy psaných fejetonech a črtách tedy již Klostermann pokračuje ve své další tvorbě česky. V tomto smyslu lze Klostermanna považovat za německého fejetonistu a českého beletristu. Podstatné je, že Klostermann do literatury vstupuje jako vyspělý, povahově ustálený a názorově vyhraněný člověk, který již má četné praktické zkušenosti. V době, kdy byla uveřejněna jeho první povídka, bylo totiž Klostermannovi již 43 let.

Množství Klostermannových povídek se šumavskou tematikou bylo vydáno v několika souborech, např. V srdci šumavských hvozdů 1896, Ze šumavského Podlesí 1908, Šumavské rapsodie 1908, Lístky ze šumavské epopoje 1983, Šumavská dramata: Hrůzné i krásné příběhy starých časů 2007.

3) Volná románová trilogie Ze světa lesních samot 1894, V ráji šumavském 1893 a Kam spějí děti 1901, která představuje nejvýznamnější část Klostermannovy tvorby

Ze světa lesních samot

První román ze šumavského prostředí nazvaný velmi výstižně Ze světa lesních samot Klostermann napsal roku 1891 a byl určen rovněž pro časopis Osvěta. K vydání tohoto románu došlo až v roce 1894. Poprvé v české literatuře v něm autor představuje tvrdý život lesníků, dřevorubců i pytláků v jejich každodenním zápasu s drsnou přírodou v zapadlé končině Šumavy – Pürstlinku (nyní Březník). Ústředním motivem díla je krása i krutost přírodního živlu, svrchovaná moc přírody, která určuje i způsob života a myšlení lidí, podílí se na utváření jejich povah a je strůjcem jejich osudů. Dílo vyniká neobvyklým dramatickým líčením krajinných motivů v různých ročních i denních obdobích i líčením atmosféry daného

---

³⁴ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 261 - 262.

místa. Jsou předkládány obrazy nepřístupných hlubokých lesů, záludných bažin, močálů, vod, vánic, bouří, nekonečných dešťů a mlh, které uzavírají lidi okolnímu světu. Zachycuje tvrdost dřevorubců a jejich žen, lesníků a dalších osadníků. V tomto smyslu výrazně vykresluje např. postavu hajného Vavrucha a jeho pochmurnost, pesimismus a nesmiřitelnost. Vavruch vede neustálý nekompromisní boj s pytláky, pašeráky a zloději skotu. Jedná v duchu nelítostné morálky tohoto prostředí, která v určitých situacích poskytuje možnost buď zničit, nebo být zničen. Hlavní postavou tohoto románu je revírník Kořán, který se marně snaží ve jménu lidskosti a zákona do této tvrdé morálky zasáhnout. Autor dále zobrazuje kontrast postav, např. Vavruchovy dcery Katy, která představuje drsnou morálku kraje a revírníkovy mladé ženy Zdeňky nebo příručího Svijanského, kteří sem přicházejí z jiného prostředí, a proto se těžko vyrovnávají s tvrdým životem v lesních pustinách a se samotou a ubíjející nudou v zimním období.

V závěru románu je vylíčena přírodní katastrofa v podobě kruté vichřice, která 26. října 1870 zničila rozsáhlé plochy šumavských lesů a navždy tak změnila nejen tvář Šumavy, ale i tradiční způsob života jejích obyvatel. Obraz ničivé síly vichřice je zřejmě nejpůsobivějším přírodním motivem tohoto románu i celého autorova prozaického díla o Šumavě.

V ráji šumavském

Navazující román V ráji šumavském je charakterizován výraznějším zájmem o lidské osudy. Klostermann v něm zobrazuje následné období dočasného hospodářského rozmachu a přechodného klamného blahobytu, které následuje po ničivé vichřici popsané v románu Ze světa lesních samot. Zabývá se v něm konflikty a životními dramaty lidí, která se odehrávají pod vlivem hospodářských a sociálních proměn kraje způsobených touto přírodní katastrofou. Tehdy nevratně zanikly rozsáhlé plochy hlubokých šumavských lesů a temné hvozdy se rázem změnil v otevřený „broučkový ráj“, který umožnil zbohatnout každému, kdo se nějak podílel na zpracování spousty staletých stromů vyvrácených jednak vichřicí a jednak těžených v důsledku kůrovcové kalamity.

Klostermannovi se podařilo postihnout stinnou stránku tohoto „ráje“, tedy mravní úpadek způsobený honbou za penězi a majetkem a ukázat, jak pronikání kapitalismu do odlehlých částí Šumavy tragicky zasáhlo život tamějších lidí.

Prostí neuvědomělí lidé žijící dosud v těsném sepětí s přírodou podlehli, aniž by to zavinili, vidině rychlého zbohatnutí a honbě za penězi a majetkem. Nedokázali domyslet kruté

důsledky svého neuváženého počínání, když ve velkém rozsahu začali těžit věkovité stromy ve svých lesích, které jim po staletí zachovávali jejich předci.

Na osudech rodiny sedláka Podhamerského autor emotivně představuje ničivý vliv rychlého zbohatnutí a nenasytné touhy po majetku. Z působivě líčeného děje čtenář od počátku cítí, že zaslepená pýcha, lakota, rozmařilost a bezohledné sobectví nemohou vést k ničemu jinému než k nevyhnutelnému rozvratu a pádu.

Z tohoto díla lze pocítovat velkou lítost nad zničenou přírodou a zmařenými lidskými osudy. V tomto smyslu už samotný název tohoto románu působí více než ironicky. Řešení autor spatřuje v mravní obrodě lidí, a proto trpělivě vysvětluje, vychovává a nabádá k zachování tradičních hodnot a mravních zásad, návratu k původnímu poctivému způsobu života, úctě k zákonitostem přírody a uvědomování si závislosti člověka na přírodních podmínkách. Tyto výchovné aspekty se výrazně projevují v postojích a jednání moudrého starce Rankelského Seppa. Nadějí pro budoucnost se stal Seppův vnuk Václav se svou rodinou, který si zavčas uvědomil pravdivost dědových slov a správnost tradičního způsobu života a navrátil se k poctivému hospodaření na rodovém statku. Václavovo uvědomění vyznívá až naivisticky a sentimentálně. Přesto tato výchovná funkce Klostermannova díla působí pozitivně a má i v dnešní době svůj smysl.

Kam spějí děti

Obdobně jako předchozí dílo *V ráji šumavském* se tento román soustřeďuje na osudy lidí zasažených ekonomickými a sociálními problémy na konci šumavské konjunktury. Zachycuje další etapu z dějin Šumavy a Pošumaví, a to období, které následuje po přechodném blahobytu „broučkového ráje“, kdy dochází k ještě většímu zchudnutí kraje. Šumava zbavená největší části svého lesního bohatství chudne, zemědělství v nepříznivém podnebí nemůže lidi uživit a bývalé velké statky se zadlužují. Mladí lidé odcházejí do měst, odcizují se domovu, proletarizují se a často propadají mravní zkáze.

4) Další romány, jejichž tématem je problematika sklářského průmyslu na Šumavě, poměry v rakouském školství a život jihočeských sedláků

V románu *Skláři* 1897, který volně souvisí s uvedenými prózami, Klostermann zachytil rozmach a úpadek tradičního sklářského průmyslu na Šumavě v 1. polovině 19. století. Autor v něm čerpá z rodové historie svých předků z matčiny strany. Román zachycuje specifické prostředí tehdejších sklářských manufaktur, jejich výrobní poměry a obchodní problémy.

Román Suplent 1913 dokumentuje a kritizuje byrokratické poměry rakouského školství, které upřednostňovaly spíše kariéristy před poctivými vychovateli a učiteli a ukazuje i hmotnou bídu mladých učitelů, která mnohdy ovlivňovala i jejich charaktery. Román je založen na vlastních autorových těžkých zkušenostech z praxe středoškolského učitele.

Velkého čtenářského ohlasu se dostalo Klostermannovu románů Mlhy na Blatech 1909, který je kronikou selského života. V tomto díle se Klostermann odklonil od šumavské tematiky, neboť jej situoval do jiného prostředí než svoji předchozí prózu. Román vystihuje příznačné charakterové rysy jihočeských sedláků i přírodní zvláštnosti kraje. V díle prostupují dvě hlavní dějová pásma, a to postupný úpadek rodu sedláka Krušiny a duševní a morální vývoj sirotka Vojty, který žije na Potužákově statku.

5) Paměti

Vzpomínkovými knihami Karla Klostermanna jsou Vzpomínky na Šumavu, Kniha pamětí 2006, která vyšla v prvním vydání roku 1926 pod názvem Červánky mého mládí a Vzpomínky na Šumavu II, Sbírká rozptýlených pamětí 2012.

4 Téma a motivy Šumavy v díle Karla Klostermanna

Hlavními a společnými tématy je drsná krása šumavské přírody a její neomezená moc a nespoutanost, život prostých lidí v zapadlých koutech Šumavy, jejich vztah k přírodě a jejímu řádu a každodenní zápas těchto lidí o přežití v krutých přírodních podmínkách. Dalším tématem jsou chování a vzájemné vztahy lidí, vztah lidí k osudu a řádu života, jejich činnost, práce a boj o přežití.

Motivy v Klostermannově próze o Šumavě mají charakter jak přírodní, tak sociální, přičemž převažující jsou motivy přírodní. Jedná se zejména o les, resp. prales, temný hvozd, nekonečné kruté zimy, neproniknutelné mlhy, vytrvalé deště, smrtící vánice, sněhové spousty, ničivé vichřice a zrádné močály a bažiny.

Příroda je v Klostermannově próze určující a všeovlivňující. Prostřednictvím přírodních motivů dává autor najevo, že člověk by si měl uvědomit svou závislost na přírodě a mít úctu a pokoru vůči řádu přírody. Klostermann opěvuje drsnou krásu šumavské přírody a současně její monumentálnost a krutou nesmlouvavost. Klostermannovo dílo vyniká neobvyklými dramatickými krajinnými motivy, které jsou nasyceny osobitou atmosférou místa.

Motivy sociální potom souvisí s nutností opatřovat si prostředky k životu prací ve světě, když je nemohl poskytnout chudý šumavský kraj. Častým motivem je proto světáctví. Dále se jedná o typické vlastnosti tamějších lidí jako jsou houževnatost, tvrdost a drsnost povah, ale i racionální uvažování, které se může jevit jako necitelnost, umožňuje však vydržet, obstát a přežít v nepříznivých přírodních podmínkách. S tím souvisí i motiv osudovosti a přirozeného zániku. Právě smíření se s osudem a vědomí vlastní konečnosti jsou předpoklady přežití v těžkých podmínkách.

Tématem románu *Ze světa lesních samot* je tvrdý život prostých lidí v osadě Pürstlink v zapadlém koutě Šumavy na česko-bavorském pomezí. Celým světem a životem tamějších obyvatel je les, jak výstižně říká dřevař Matýsek: "*U nás je les a nikoli svět.*"³⁵ Tím je současně vyjádřeno, že dominantním činitelem, který formuje podmínky lidských životů a mezilidské vztahy, jsou přírodní síly, jejichž prostředím je hluboký a rozsáhlý šumavský les. Světem obyvatel Šumavy je skutečně a doslova "svět lesních samot". Dřevorubci se v lese rodí i umírají a les je jim tedy "kolébkou i rakví".³⁶

---

³⁵ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 23.

³⁶ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 47.

Ústředním tématem románu je práce lesníků a dřevařů neustále zápasejících s drsnou přírodou o obživu a přežití. Těžká práce dřevorubců je zachycena např. při velmi nebezpečném svážení těžkých klád na saních, které si každoročně vyžadovalo i lidské oběti: *"Dřevaři vyhrabali nakupené zásoby polen zpod hlubokých závějí sněhových, smetli vrstvy sněhu z nahromaděných klad, upravili ke všemu cestu, dotáhli sami těžké sáně s vykřivenými, zobákovitě končícími sanicemi, železem okovanými; zvířata stěží by obstála při této strašné, úmorné práci, kterou tu konali synové lidští. Mráz ráno i večer žíhal krutý, že sníh pod nohama hvízdal a sípěl zvukem kovovým, že vous horkým dechem ovanutý v tlusté rampouchy mrzl i řeči bránil, svrchní šat bílým jíním se pokryl a krůpěje potu po tváři se řinoucí a na oblek dopadající ve stříbrné perly se měnily."*³⁷

V tomto románu je nejvíce zdůrazňována determinace jednání a chování lidí přírodními podmínkami, které jsou určující i pro utváření jejich povah. Toto dílo je naplněno přírodními motivy, které dokazují nespoutanost přírody a zobrazují přírodní živly v jejich kráse a současně krutosti.

Hlavním tématem románu V ráji šumavském je krátkodobý hospodářský vzestup na Šumavě a zbohatnutí jejich obyvatel, s čímž je spojen mravní úpadek, lakota, pýcha, rozmařilost a bezohledné sobectví, které vedou k nevyhnutelnému rozvratu a zániku. Lidé byli omámeni vidinou rychlého zbohatnutí a vysokých výdělků, které přinášela těžba kalamitního dřeva: *"Zkrátka, blahobyť všude, pravý ráj!"*³⁸

Sedláci opomíjeli sklizeň a polní práce, věnovali se těžbě v lesích a výnosnému svážení dřeva. Neuváženě rozmnožovali stáda tažného dobytka, který využívali na potahy a nepomýšleli, čím jej budou po dlouhou zimu krmit. Marně je varoval moudrý stařec Rankelský Sepp a prorokoval neblahé následky jejich neuvážlivosti: *"Budete vidět, co z toho vzejde...u nás se teď všechno zbláznilo, vyzískanými penězi zpupnělo...Cožpak se domnívají, že ten výdělek potrvá věčně? Povídám vám, že ho bude brzo konec! S lesem pak ta tam bude výživa...nepomyslí, že zničení lesů jest nejhorší bič, jež Bůh na ně spletl..."*³⁹

---

³⁷ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 94.

³⁸ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstock vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstock, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 88.

³⁹ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstock vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstock, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 70.

S hospodářskou konjunkturou byl tak spojen i všeobecný mravní úpadek lidí: „*Peníze teď vládnou; kdo jich má, smí si něčeho dovolit...prchlo do světa všechno, co tu dosavade bylo svatého...tma a smutné šero listopadové obestřely duše...*“⁴⁰

Pouze moudrý stařec Sepp vytýká svým krajanům jejich zpustlost a prorokuje konec blahobytu: „*...kam vás přivedl tento broučkový blahobyť! Peněz máte nazbyt, s penězi roste vaše zpupnost a vaše hříchy volají do nebe! ...hrouda, kterou vzdělávali otcové vaši, les, který je živil a který vy ve slepotě své vymýtíte...tyť se proti vám pozvednou a budou vám klnouti...*“⁴¹

Sedláci pro výdělek z těžby neuvážlivě opomíjeli svá hospodářství a upadali do dluhů. Kvůli vysokým úrokům dále drancovali své lesy. Došlo ke krachu na vídeňské burze, v jehož důsledku sedláci velmi rychle pozbyli, co vyzískali těžbou. Slova moudrého starce se tak skutečně naplnila.

Tématem románu *Kam spějí děti* je zchudnutí Šumavy po skončení přechodného blahobytu a odcizení domovu a mravní úpadek mladých lidí odcházejících do měst, zejména do Vídně.

Obdobná témata a motivy obsahuje i ostatní Klostermannova próza, zejména jeho četné povídky. Tématem povídek je tak podobně konfrontace člověka a nespoutané přírody, která končí buď šťastně, jak je tomu např. v povídkách *Na cestě k domovu*, *Odysea soudního slouhy*, *To byl špás!* a *Vánice*, nebo nešťastně, jako v povídkách *Zmizela* nebo *Mrtví se nevracejí*. V těchto případech však nejde o vyznění tragické, ale spíše elegické. Dokladem toho je např. povídka *Zmizela*, kde stařenka, lidová léčitelka, podstoupí strastiplnou cestu, aby pomohla nemocnému dítěti. Při návratu však lehne hustá mlha a stařenka pošle povoz a vozku, který ji přepravoval, zpět, aby nebyli vystaveni nebezpečí bažiny v mlze. Sama v bažině utone. V povídce *Mrtví se nevracejí* se muž vypraví za prací do světa. Od milované ženy odchází jen proto, aby vyplatil bratrovi podíl ze zděděné chalupy. Při návratu domů zahyne nedaleko od své rodné vsi. Než se objasní okolnosti jeho smrti, jeho ženě a bratrovi už pomluva a křivé obvinění rozvrátí další život.

V povídkách se setkáváme s obdobnými motivy, jako v Klostermannových románech, ať již je to motiv zimy, mlhy, sněhu, vánic, deště nebo močálů a bažin.

---

⁴⁰ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstock vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstock, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 164.

⁴¹ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstock vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstock, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 167 - 168.

Motivem povídek je rovněž odloučenost samot a vsí roztroušených v horách, chudoba kraje, lidská pospolitost, soudržnost a nezištná pomoc člověka člověku, svéráznost, tvrdost a drsnost lidských povah, ale i citlivý vztah ke zvířatům, která slouží člověku, a to ke koním a volům.

4.1 Motivy přírodní

Společným rysem přírodních motivů je jejich příznačnost pro přírodní podmínky Šumavy.

Vedle hlavního motivu lesa a pralesa jsou to močály, tajuplné mokřiny s bludnými světélky, vrchy či horské planiny. Pro Šumavu jsou dále příznačné motivy krutých zim, vánic, vichřic, mlh, nekonečných dešťů, tmy a divokých letních i zimních bouří. S nepřístupností lidských osad je spojen motiv cesty ve smyslu překonávání dlouhých vzdáleností za nepříznivých podmínek a samozřejmě pěšky. Jsou líčeny hodiny trvající cesty, např. pro doktora nebo na hřbitov. Cesta je vždy provázena velkými obtížemi a nebezpečím v podobě únavy, hladu, možnosti zbloudění a smrti.

Les a prales

Hlavním přírodním motivem Klostermannovy prózy je hluboký šumavský les. Lidé do něj vstupují pouze tehdy, pokud jsou k tomu vedeni existenční nutností, jako je tomu v případě dřevařů a lesníků. Staleté šumavské smrky se v minulosti zpracovávaly např. na rezonanční dřevo pro výrobu hudebních nástrojů. V Črtách ze Šumavy Klostermann uvádí jejich stáří na šest až sedm set let a připomíná jejich výborný stav: „...zpracovávali tu stovky poražených velikánů, na jejichž kmenech byly letokruhy tak stěsnané, že se jich víc jak šest, nejvýše sedm set nedalo spočítat. A všechny byly až na dřevě zdravé!“⁴²

V pralese vládne hluboké ticho, které přerušuje pouze hlas několika druhů ptáků, jak je uvedeno v Črtách ze Šumavy: „Panuje v něm hluboké, slavnostní, téměř tísnivé ticho. Zřídka kdy se ozve hlas ptáka, snad jenom tiché pípnutí všudypřítomného zlatohlávka a dosti melodický zpěv křivonosky, která tu v zimě sedí na vejcích. Ani mráz, ani sněhová vichřice jí nezabrání, aby vyvedla mláďata. Občas zazní škaredé zakrákání havrana nebo se ze vzdušné výšiny ozve drsný křik jestřába. Jinak je tu ticho.“⁴³

V Črtách ze Šumavy Klostermann velmi věcně popisuje i kamerální les pod vrcholem Roklanu: „Tyto lesní úseky se vyznačují nepopsatelně bujnou vegetací. Obrovské

⁴² KLOSTERMANN, Karel. *Črty ze Šumavy*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1986, s. 44.

⁴³ KLOSTERMANN, Karel. *Črty ze Šumavy*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1986, s. 53.

vývraty, větrem pokácené stromy, leží vpravo i vlevo podél cesty, kolem nich se dere vzhůru bujný podrost, kapradiny vysoké jako mužská postava, metrová tráva, mnoho čtverečních sáhů pokrývá zmeť kořenů, které vichry vyrvaly ze země. Jsou to zbytky neprostupného pralesa...V nedávné době se tu potulovali a proháněli medvědi, rysi a vlci, v létě sem nahoru táhla i stáda jelení zvěře.“⁴⁴

Objektivně vyznívá Klostermannovo hodnocení významu lesů pro zadržování vody v krajině a ochranu před záplavami uvedené v Črtách ze Šumavy: „...*Obrovské lesy na hranici zadržovaly mraky táhnoucí ze západu a nutily je odevzdat jim své zásoby dešťové vody. Vlhkost se shromažďovala v lesích a bažinách, ze kterých postupně proudila do potoků; řečiště bývala plná vody a přece se záplavy nevyskytovaly tak často, jako nyní.*“⁴⁵

S věcným popisem lesa a pralesa ve fejetonech Črty ze Šumavy kontrastuje výrazně poetické vyjádření v románech *Ze světa lesních samot* a *V ráji šumavském*. V románu *Ze světa lesních samot* Klostermann popisuje, jak na zemi leží přes sebe trouchnivějící kmeny lesních velikánů pokryté mechem, vřesem a lišejníky. Kolem nich jsou zakrslé stromky. Veškeré živé stromy a rostliny se vzájemně utlačují a dusí. Mezi živým porostem trčí mrtvé kmeny a mohutné vývraty. Pralesní půda je pokryta temnými tůněmi. Toto obrazné líčení pralesa spadá do okamžiku, kdy hajný Vavruch uvádí příručího Svijanského do revíru v okolí Pürstlinku: „...*všeka země pokryta práchnivějícími, zpuchřelými kmeny, zeleným mechem, vřesem i drobnými stromky; v dosti značných mezerách tu jeden smrk velikán, tam druhý, onde třetí, úžasný byl objem, mechem pokryt peň a dlouhými, řasnatými lišejníky větve i ratolesti; vůkol menší dorost, slabý zakrslý, větve přeražené, vrcholy od jednoho k druhému plazícími se lišejníky jako spoutané; zde onde kmen vši kůry prostý, bez vrcholu, hluboko ve skále zakořeněn, ač přímo stojící, přece příšerná mrtvola; vedle něho rozložitě kořání stromu vichřící ze země vyrvaného, se vši prstí i s mohutnými kameny, jež viseti zůstaly; mezi vším tím drastickým porostem - jenž navzájem vzduch i půdu si odnímal, druh druhu dusil a hladem mořil - černé tůně, temnorudé kaluže...*“⁴⁶

Klostermann současně opěvuje i krásu lesa, např. v době babího léta, kdy současně vypočítává rostlinné druhy, které v tuto dobu upoutávají pozornost: „*Duha není krásnější než lesy v dobách babího léta. V tisícerych pavučinách, ovíjejících stromy, kře a trávu, létajících vzduchem, lepících se co dlouhé hedvábné řasy na haluze smrčků i na chundelatou kleč,*

⁴⁴ KLOSTERMANN, Karel. *Črty ze Šumavy*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1986, s. 60.

⁴⁵ KLOSTERMANN, Karel. *Črty ze Šumavy*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1986, s. 118.

⁴⁶ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 33.

nasadí se miliony rosných krůpějí, jež se třpytí jako tolikéž diamantů; v temnou čern jehličného lesu mísí se bělavé, sytě zeleným mechem potažené kmeny buků, jejichž listy se rdí všemi odstíny červeně, planou ohněm, skví se nachem, přebíhají tu v ladná růžová světla, onde v sytě bronzové stíny; hrozny jeřábů se lesknou nevýslovně krásným šarlatem, bobule lesního bezu hoří jako doutnající uhlí; listí javorů přioděje se zářící žlutí, bělají se břízy, tráva tu žloutne, onde ještě se zelená jako jasný brčál, a přes to přese vše se rozprostírá lehounký modrý závoj, houstnoucí na výšinách do fialova, splývající s blankytem nebeským...“⁴⁷

V románu V ráji šumavském líčí starý les jako chrám přírody, kam neproniká sluneční svit a vládne tam věčné šero. Větve stromů a jejich kmeny přirovnává ke klenbě chrámu a jeho sloupoví: *"Věčný stín zde vládne, žádný slunečný paprsek nepronikne hustou klenbou košatých temen a rozložitých větví starých velikánů, jichž různobarvé pně tu stojí jako tolikéž sloupů velebného chrámu, svého druhu jediného."*⁴⁸

Vichřice

Klostermann jako jeden z prvních českých spisovatelů připomněl nebezpečí neuvážených zásahů do složitého organismu přírody. Přírodní katastrofu - vichřici, která Šumavu zachvátila dne 26. října roku 1870 a zničila obrovské plochy šumavských lesů, totiž vylíčil jako důsledek lidské činnosti v podobě intenzivního průmyslového vytěžování lesů. Vichřice zásadně změnila přírodní tvář Šumavy a zahájila novou etapu jejího hospodářského a sociálního vývoje. Klostermann líčí vichřici jako velkolepý projev drtivé moci přírodních sil. Její úchvatný obraz dominuje závěru románu Ze světa lesních samot, kde je současně popsána zkáza věkovitých stromů způsobená vichřicí. Motiv vichřice lze považovat za vrcholný přírodní motiv Klostermannova díla: *"...jako by cosi děsného, ukrutného, nevýslovného zář i světlo rychle pohlcovalo. Nebyly to stíny padajícího večera, nebyly to mlhy vystupující ze slatin a lesů...sírově žlutý svit rozlil se po všech předmětech a přioděl stromy příšerným rouchem. Dosud ticho bylo jako v hrobě a dusno jako před letní bouřkou. Vtom, a touže měrou, jakou žlutá zář ustupovala šedému šeru, silněji, vždy silněji ozýval se jakýs šum ve vzdušné říši. Bělavý mrak od severozápadu, směrem od Roklanu, objevil se nad samou zemí, hale v příšerný háv svůj vrcholy stromů, a pojednou třesk a praskot, hukot, pískot i vytí, jako*

⁴⁷ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstock vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstock, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 150 - 151.

⁴⁸ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstock vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstock, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 129.

by vesmír v základech svých se bořil. Hůře a hůře řádila vichřice, praskot a šum, jako by gigantové, přikovaní v útrokách Tartaru, pout se zbavivše, ven se byli dostali a v nový boj se utkali s mocnostmi nadzemskými."⁴⁹

„...polehly hvězdy nebetyčné – již nevstanou. Leží pně dosud na mnohých místech, jež nebylo lze je odstraniti. Když se dal po dvou, třech letech kůrovec do mrtvol i do zbylých živoucích, oloupali s nich dřevorubci kůru a oloupanou spálili. Ohně, které tenkrát všude hořely, byly panychidou, kterou člověk zahynulému lesu ustrojil."⁵⁰

Šumavské vrcholy

Dokladem úchvatného básnického líčení šumavské přírody je i např. personifikace vrcholů Roklan a Luzný v románu *Ze světa lesních samot*: *"Vystoupil blízký Roklan z lesní černě, na šedou, kostrbatou jeho hlavu padly první paprsky ranního slunce, zlatíce skály na temeni mocné hory, polévající nachově fialovým leskem závoj vodních par a lesního dýmu, do něhož se halilo.*"⁵¹

Vrchol Luzný Klostermann přirovnává k pomníku zaniklé staré Šumavy: *„Stojí tu, bělavou, kostrbatou hlavu maje v bílé mlhy neb černé mraky zahalenu. Stojí tu nehybně, věčně mlčí, jako by truchlil nad změnami posledních desíletí.*"⁵² Současně připomíná existenci zlaté žíly v oblasti tohoto vrcholu, na jehož úpatí pramení zlatonosná řeka Otava: *„O Luzném kolují tajuplné zvěsti; například o spouště zlata, ukrytém v jeho klínu, ze kterého hora každoročně předává určité množství vodě... hluboko v nitru Luzného prý žijí skalní skřítkové – gnómové. Až přijde jejich čas, odkryjí zase mohutnou žílu lesklého kovu..."*⁵³

Močály a bludičky

V románu *Ze světa lesních samot* Klostermann působivě a se zřejmou gradací popisuje močál, kde není žádný život, ale jen ticho a jednotvárnost: *„... samá slatinná poušť, příšerná, nehybná, vždy jednotvárná až k zoufání, ... žádný zvuk, žádný život, žádné ptáče, snad ani žádný hmyz..."*⁵⁴

---

⁴⁹ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 239.

⁵⁰ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 241.

⁵¹ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 178.

⁵² KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 13.

⁵³ KLOSTERMANN, Karel. *Črty ze Šumavy*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1986, s. 96.

⁵⁴ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 13.

V povídce Rychtářův syn ze souboru V srdci šumavských hvozdů Klostermann přirovnává tůně močálu k hlubokým černým očím: *"...strašlivý močál, deštěm naplněné černé jeho touně jako temné oči mezi řasami z rusých tvrdých ostríc zpod obočí šedozelené plazivé kleče jako zrcadlo odrážely v sobě kousek blankytu..."*⁵⁵

Zrádnost a nebezpečnost močálu pro člověka Klostermann zdůrazňuje např. v povídce Zmizela ze souboru Lístky ze šumavské epopoje, kde se motiv močálu uplatňuje s výraznou personifikací: *„... střed černých jiv a plazivé kleči, pohlížejí k nebesům nescíslné černé tůně, oči močálu. Hluboké jsou a zamklé a zároveň tuhé a hamižné; co v sebe pojaly, v sobě podrží, nikdy již nepouštějí. Běda tomu, jehož mlha obloudí a jim dovede.“*⁵⁶

S noční Šumavou jsou spojena světélka objevující se nad močály. V románu Ze světa lesních samot Klostermann popisuje barevnost a rej těchto světel: *"... z půdy vyráží plamen za plamenem, bludičky modravé, žlutavé utkávají se v noční svůj ples, vysoko vzplanou, zaniknou vírem, zase pohasínají a zase vzplanou. Kam oko patří, všude, bez konce, bez začátku mihají se tyto příšerné ohně a víchr k tanci hudbu jim skládá.“*⁵⁷

Lidé považovali tato světélka za bludné duše těch, kteří nešťastně zahynuli v lesích, jak Klostermann zmiňuje v románu V ráji šumavském: *„Tu modravý plamínek vyšlehl, podle něho zase jeden, a zas... a zas... Vzplanuly, zanikly... vzplanuly zas. Světla bludičná, duše zhynulých.“*⁵⁸

Racionální vysvětlení existence tohoto jevu autor podává ve svých fejetonech Črty ze Šumavy, kde jej zdůvodňuje fosforeskováním tlejícího dřeva: *„... za tmavých vlhkých nocí fosforeskuje zetlelé dřevo starých pařezů jako houfy světlušek. Pocestní v tom úkazu vidí špatné znamení a zlé duchy.“*⁵⁹

Bouřka

Pro Šumavu jsou typické silné letní bouřky. Jedna taková bouřka zastihla revírníka Kořána z románu Ze světa lesních samot. Klostermann líčí řádění rozpoutaných živlů, rachot hromů, víchr a silný déšť, který bouřku provází: *"... řádila nepohoda, až hrůza viděti a slyšeti.*

⁵⁵ KLOSTERMANN, Karel. *V srdci šumavských hvozdů*. Praha: Euromedia Group - Odeon, 1971, s. 118.

⁵⁶ KLOSTERMANN, Karel. *Lístky ze šumavské epopoje*. Praha: Československý spisovatel, 1983, s. 39.

⁵⁷ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 76.

⁵⁸ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstöck vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstöck, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 162.

⁵⁹ KLOSTERMANN, Karel. *Črty ze Šumavy*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1986, s. 110.

*V rachot hromu mísil se třeskot kácejících se větrem vyvrácených dřev... déšť mu šlehal v oči, neustálým blýskáním oslněné... Takového rachotu co živ neslyšel; třískal hrom nad ním i podle něho; viděl, jak elektrina kolem něho ze země vycházela, v modrá mluna se slévajíc; modré plamínky křepčily na vrcholcích stromů, na skalních hrotech a hranách, pověstné ohně svatého Eliáše... Dlouhé hodiny seděl tu schoulen, jediná živoucí bytost v té poušti, uprostřed vřavy všech rozpoutaných příšerných sil přírody... Deset kroků pod ním na holém kameni skákala, tančila modrozlutá kulička, díval se na ni upřeně, vlasy hrůzou se mu ježily; pojednou praskla, vydavši ránu, jako když z bambítky se vystřelí, a rozplizla se... ale hned zase jiná, a zase, a zase.*⁶⁰

Zima

Šumavská zima je dlouhá, krutá a je synonymem smrti. Klostermann vymezuje období, po které zima panuje. Jedná se o osm měsíců v roce. Horská zima představuje naprostou odloučenost, zaváté cesty a řádění živlů, jako jsou vánice, sněhové bouře a vichřice, jak autor uvádí v Črtách ze Šumavy: „... zima tady začíná v říjnu a trvá až do června. Zima s pravými severskými hrůzami, ale bez velebného lesku polární záře, zima v naprosté odloučenosti, ve které je člověk vydán napospas řádění živlů a marně by v nouzi a nemoci hledal pomoc u sousedů. Jeho nejbližší souseď je vzdálen několik hodin cesty, oddělený lesy a sněhem, bezednou bažinou a plání, bičovanou vichřem.“⁶¹

Přesto i líčení zimy je u Klostermanna velmi poetické, jako např. v povídce Rychtářův syn ze souboru V srdci šumavských hvozdů: *"Zalehla zima na široširé hvozdy, přioděla černé smrky i zelené palouky bílým svým hávem. Někdy bývá krásná, velkolepá... Odráží se slunce v jehlancích ledových, vzduchem nekonečnou řadou táhnou lesklé drobné křišťály v lehoučkém letu. Na stromech nasadí se květy tisícerych tvarů. Ale jsou zimy, že slunce nevyhází ani nezapadá. Husté mlhy vystupují z močálů a nebi i zemi objímají. Věčný nekonečný soumrak zavládne, není rána ni poledne ni večera. Černou nocí neprosvitne luna, neprosype se kmit modrých hvězdiček.*⁶²

---

⁶⁰ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 174 - 175.

⁶¹ KLOSTERMANN, Karel. *Črty ze Šumavy*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1986, s. 56.

⁶² KLOSTERMANN, Karel. *V srdci šumavských hvozdů*. Praha: Euromedia Group - Odeon, 1971, s. 139.

Sníh a vánice

Se zimou souvisí motiv sněhu, který se často objevuje v románu *Ze světa lesních samot*. Šumavská zima se vyznačuje ohromnými spoustami sněhu: *"Sníh vůkol, samý sníh; kam jen oko padlo, oslňoval je bílý, lesklý příkrov: žádný luh, žádný močál, žádná kleč, žádný les, vše jednotvárná pláň, lesklá běl, z níž nesčetné milióny třpytných diamantů odrážely paprsky sluneční."*⁶³

Sněží nepřetržitě po celé dny. Sníh napadá běžně až do výše čtyř metrů a na vysokých planinách až do výše šesti metrů. Ve sněhových spoustách hrozí nebezpečí uváznutí, jak se o tom Klostermann zmiňuje v románu *V ráji šumavském*: „... *na pět, šest metrů leží sníh, z něhož, pokud se nepokryje korou ledovou a neutuhne, pokud zůstává sypkým a se boří, není vyvážnutí. Kdo sečte oběti, jež pochoval během časů v chladných hlubinách svých?*“⁶⁴

Nebezpečí sněhových vánic je dojemně popsáno v povídce *Bílý samum* ze souboru *Šumavská dramata*, kdy ve vánici zahynula skupina 26 dětí vracejících se ze školy. Všechny děti ve věku od 6 do 13 let spolu umrzly na jednom místě: *"Na kraji kleče, mezi chundelatou chvojí poměrně úzký otvor, vyhrabaný ve sněhu, a tam byly ty děti, všechny pohromadě. Obličej bílé jako ten sníh, oči zamhouřené, jako by byly usnuly klidně; držely se druh druha za ruce, za šaty, ruce křečovitě zařaty; ležely, seděly, klečely, ba některé jako by byly stály, podepírajíce se o chladnou stěnu, již zbudoval kolem nich padající sníh, a zeď ta nedala jim ulehnout. Rvaly se, chudinky, až síly je opustily, až usnuly námahou... Šestadvacet zmrzlých dětí, těsně k sobě přitulených, v kámen ztuhlých... mrazem proměněné v sochy z bílého mramoru. Hoši a dívky, větší i menší, od třinácti do šesti let dolů, ale tak hrůzně podobni sobě, tak stejní, jak jen smrt dovede srovnat lidské tvory..."*⁶⁵

Mlha

Pro Šumavu jsou příznačné husté mlhy, které brání veškerému rozhledu, neproniká jimi lidský hlas či zář ohně. Klostermann zajímavě užívá personifikace, když popisuje mlhu např. v povídce *Rychtářův syn* ze souboru *V srdci šumavských hvozdů*: *"Mlha je slepá*

---

⁶³ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 87.

⁶⁴ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstock vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstock, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 91 - 92.

⁶⁵ KAREL KLOSTERMANN. *Šumavská dramata: Hrůzné i krásné příběhy starých časů*. Strakonice: Hrad Strakonice, 2007. ISBN 978-80-901372-1-9. 196s., s. 186.

a hluchá; na dvacet kroků jí neprorazí zář ohně a kmitavý lesk bukových loučí ani oknem neprodere se. Hlas lidský mře v ústech, nepronikne hustou šerou stěnou."⁶⁶

Tma

S motivem zimy a mlhy souvisí motiv tmy, která je uprostřed hlubokých šumavských hvozdů zcela zvláštní. Např. v povídce *Baba* ze souboru *Šumavská dramata* Klostermann popisuje takřka zhmotnělost tmy. Tma je totiž tak hustá a hutná, že člověku připadá, že by ji mohl ohmatat a je tak ztrnulá a nehybná, jako by měla trvat navždy: *"Ztrnulá a vlhká stála tma... nehybná, jako by na věčné věky měla potrvati, a hutná i hustá; člověku se zdálo, že by ji rukama mohl ohmatati."*⁶⁷

V takové tmě za jedné listopadové noci prožívá strastiplné chvíle i chalupník Kůs z povídky *To byl špás!* ze souboru *Lístky ze šumavské epopeje*, který sjíždí s povozem dřeva ze zasněžených šumavských svahů a ve smyku mu uvízne noha pod saněmi: *„Noc se snesla pomalu, hrůzoplňná tma šumavských listopadových nocí... žádná klenba nebeská... bez konce tma i nad ním ... strašný hrob v tomto úvoze..."*⁶⁸

Slunný den

Jasně slunné dny jsou na Šumavě vzácností. Klostermann poeticky popisuje jedno takové slunné odpoledne v románu *V ráji šumavském*. Jde o příjemný kontrast k tísnivému popisu mlhy nebo tmy. V denním jasu lze rozeznat z velké dálky jednotlivé smrky na úpatí hory a dokonce i jejich větve porostlé mechem a jednotlivé balvany na úpatí hory: *„... blízký Antigl se koupal v moři světla; vzduch byl tak jasný, že bylo lze rozeznati jednotlivé smrky, pokrývající stráně jeho, ba i šedým mechem porostlé větve; obrysy rulových balvanů na skrání mocné hory leskly se jako pozlacené. Nebe bylo čisté, modré jako málokdy; tu a tam vyplul na západě lehounký mráček, bělavý, zlatem vroubený, a plul po nebi, chvilkami zakrýváje slunce, uháněly pod ním těkavé stíny přes svahy hor i přes zelené údolí..."*⁶⁹

---

⁶⁶ KLOSTERMANN, Karel. *V srdci šumavských hvozdů*. Praha: Euromedia Group - Odeon, 1971, s. 140.

⁶⁷ KAREL KLOSTERMANN. *Šumavská dramata: Hrůzné i krásné příběhy starých časů*. Strakonice: Hrad Strakonice, 2007. ISBN 978-80-901372-1-9. 196s., s. 50.

⁶⁸ KLOSTERMANN, Karel. *Lístky ze šumavské epopeje*. Praha: Československý spisovatel, 1983, s. 233.

⁶⁹ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstöck vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstöck, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 10.

Šumavské řeky a jezera

Tok rozvodněné horské řeky Vydry Klostermann úchvatně líčí v románu *V ráji šumavském*. Popisuje barevnost vody a tvar balvanů a skalisek, přes něž se voda žene. Hukot a hřmot vody přirovnává k rachotu hromu: „...*dole hučí řeka v samých peřejích a slapech; s třeskem rozbíjejí se hnědě granátové vody o bělavé balvany... Skaliska a obroušené do kulata balvany, prostupující všude vodu, jako by ruka bujného démona je tam byla nasela, zmizí pod kalnými vlnami, jež v neskonalém divém úprku, do běla se čeříce, přes jejich temena uhánějí. Tvoří se černé jícny uprostřed kroužících, syčících vod, ohromné valouny se hýbají, šoupají, trou, s temným třeskem na sebe narážejí. Syčí to, hučí to, hřmí to, že půda pod tebou duní, že mníš slyšet rachot hromu, jež skalní ozvěna odevšad ti vrhá v uši.*“⁷⁰

Další řekou, kterou Klostermann blíže popisuje např. v Črtách ze Šumavy, je Otava. Tato řeka odedávna sloužila k plavení dříví. Jižní pramen Otavy vyhloubil tři sta metrů hluboké údolí, kudy voraři plavili dříví. Jednalo se o velmi nebezpečnou činnost, protože tok řeky je velmi prudký, plný dokulata obroušených balvanů a stezky podél řeky jsou úzké a pokryté kluzkým kamením. Kdo do rozvířené řeky spadl, nebylo mu pomoci. Klostermann zmiňuje pověru, podle které si Otava každý rok vyžádá devět lidských obětí: „...*podle lidové pověry si každoročně vybírá Otava devítihlavou daň ze služeb, které dřevařům poskytuje... i mezi voraři si řeka vybere každý rok několik obětí, zvláště na horním toku, kde se vory často trhají.*“⁷¹

Pod vrcholem Roklanu leží jezero, s nímž je spojena pověst o zakletých kůzlatech, kterou Klostermann slyšel v dětství. Tajemné Roklanské jezero Klostermann popisuje v Črtách ze Šumavy, kde líčí barvu vodní hladiny a především mrtvolnost vody, která je zcela bez jakéhokoli života: „*Před námi ležela tichá, inkoustově černá vodní plocha, plná hnijících kmenů, které v průběhu let, vyvráceny vichry nebo přemoženy stářím, našly svůj hrob v jezeře. Smrt v mrtvé vodě, neboť v pravém smyslu slova je tady všechno jakoby bez života. Břehy neoživuje ani ptáček, ba ani komár nezabzučí... Mrtvá je i voda, neoživuje ji ani rybička.*“⁷²

---

⁷⁰ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstock vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstock, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 138.

⁷¹ KLOSTERMANN, Karel. *Črty ze Šumavy*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1986, s. 35 - 36.

⁷² KLOSTERMANN, Karel. *Črty ze Šumavy*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1986, s. 85.

4.2 Motivy sociální

Světáctví

Nepříznivé přírodní podmínky chudého šumavského kraje nutily jeho obyvatele odcházet za prací do světa, aby tak zajistili existenci svých rodin. Světáctví se týkalo hlavně částí Šumavy nazývaných Podlesí. Jednalo se o neúrodné končiny zaujímající okres volyňský, sušický, planický, kašpersko-horský, jižní část okresu klatovského a východní část okresu vimperského. Obyvatelé tohoto chudého kamenitého horského kraje byli nuceni opatřovat si prostředky pro živobytí svých rodin ve světě. Na jaře odcházeli za prací do severních Čech, Rakouska, Saska a Bavorska. Pracovali na chmelnicích, při žních nebo táhli s kárkou a prodávali sklo, porcelán, majoliku, hliněné hrnce a podobné věci. V Klostermanově díle jsou světáky především rázovití obyvatelé obce Stachy, která zahrnovala mnoho dalších obcí, což působilo značné komplikace tomu, kdo se v tomto kraji nevyznal, jak Klostermann líčí ve své výjimečně humorné povídce Odysea soudního slouhy. Obyvatelé stachovské obce se označovali jako Králováci podle původního oficiálního názvu „královská frejrychta stachovská“. Je pro ně příznačné zvláštní nářečí. Stachák např. říká místo tam „hyn“, místo já jsem byl „já sum büľ“, chodí „dömu“ a „dölů“, atd. Klostermann popisuje Podlesí jako „úzký pruh zpod velkých hvozdu šumavských, hrbolaté, většinou ne velice úrodné končiny, jako rozložitou kotlinu mezi vysokými a suchými stráněmi, s nichž bystřiny z jara ječící, v létě vyprahlé dolů se vrhají.“⁷³

Motivy světáctví Klostermann nejvýrazněji postihl ve svých povídkách, např. v souboru Šumavská dramata, kde vymezuje roční období, po které se světáci zdržují v cizině, uvádí důvody, které je k tomu nutí, vyjmenovává profese, ve kterých se tito lidé ve světě uplatňují a uvádí místa, kam se světáci nejčastěji obracejí: „...odcházejí z jara do širého světa, kde pobývají přes léto, načež na podzim se zase vracejí... Toť jsou ti, kterým říkají světáci; snaží se vydělati peněz jakožto zedníci, tesaři, cihláři, nádeníci; mnozí šumaří potulně, vedeni kapelníkem ze svého středu, nebo v nějakém cirkuse. Většina těchto všech se obrací do Vídně, do průmyslových měst a krajů v Sasku, do Hamburku a do jiných německých přístavů.“⁷⁴

⁷³ KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7, s. 59 - 61.

⁷⁴ KAREL KLOSTERMANN. *Šumavská dramata: Hrůzné i krásné příběhy starých časů*. Strakonice: Hrad Strakonice, 2007. ISBN 978-80-901372-1-9. 196s., s. 76.

Věcnost a účelnost

V tvrdých horských podmínkách by lidé nemohli obstát, pokud by neměli věcný a účelný vztah ke skutečnosti a kdyby nebyli tvrdí i sami k sobě. Jejich smysl pro realitu vyznívá až necitelně a otřesně, ale je nutné si uvědomit, že vycházel z nanejvýš nepříznivých přírodních podmínek, ve kterých pouze takový postoj umožňoval přežít. Tento motiv je zřejmý např. v povídce Vánice ze souboru Šumavská dramata, kde se šumavský dřevař při návratu domů z několikaměsíční práce ve vánici ztratí svým druhům a až po několika dnech se mu podaří dostat se ze zaváté opuštěné horské boudy. Dřevař se ani v této mezní situaci nevzdává. Jedná instinktivně a racionálně, a tedy účelně a správně, a proto přežije. Účelně jednají i jeho druzi, kteří se pro něj nevrátí, protože vědí, že pro něho nemohou vůbec nic udělat. Věcně a účelně se zachová i dřevařova žena, kterou nezajímá, jakému nebezpečí její muž čelil, ale kolik peněz vydělal: „*Peníze sem přines', „zablábolil ubožák. Moc-li pa'? Pětatřicet zlatejch... Dybys k čemu byl a uměl otevřít hubu, mo's dostat čtyřicet...*“⁷⁵

Věcnost a účelnost se projevuje i např. v myšlení a jednání prosté dívky Katy, která neváhá a běží varovat svého milého – příručího Svijanského před bavorskými pytláky, přestože ví, že ho již nikdy nespátí. Revírník Kořán vysvětluje své ženě Zdeničce tento vztah prostých lidí k realitě a jejich svéráznost: „*Kdyby citem ovládat se dávali, jakž by obstáli? Vidí jasně povinnost svou; třeba srdce teplé bylo, hlavu chladnou zachovávají. Do našeho cítění vpraviti tak málo se dovedou jak my do jejich.*“⁷⁶

Tvrдост a bída života

Život na Šumavě byl pro její obyvatele v Klostermannově době velmi tvrdý. Vyjádření veškeré bídy života na Šumavě lze nalézt ve stesku stařenky Kejhalové z povídky Nioba z Malče ze souboru Šumavská dramata, která popisuje, jak ve vánici zahynul její otec, jak práce v lese zmrzčila jejího muže a jak postupně zemřely její čtyři děti i sotva narozené vnouče: „*Tátu obloudil v zimě les a vánice mu zmotala cestu. Přinesli nám ho třetího dne zmrzlýho na kost. Muže mi pochroumalo dřevo, že z něho byl mrzák nadosmrti. Štýry děti mi zemřely v pětinedělích... tři jsem dochovala. Nejstarší syn vodešel někam za velkou vodu,*

---

⁷⁵ KAREL KLOSTERMANN. *Šumavská dramata: Hrůzné i krásné příběhy starých časů*. Strakonice: Hrad Strakonice, 2007. ISBN 978-80-901372-1-9. 196s., s. 74.

⁷⁶ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 232.

víckrát jsem ho nespatriła ani vo ňom neslyšela; dceru jsem provdala, v prvních šestinedělich umřela i s děckem. Teď mi zbyl poslední... čeho se s ním dočkám!"⁷⁷

Pomíjivost a osudovost

Lidé na Šumavě si pod vlivem krutých přírodních podmínek určitě více než kde jinde uvědomovali pomíjivost svého vlastního bytí. Ničivá vichřice popisovaná v závěru románu *Ze světa lesních samot* jim ukázala, že během jediné chvíle může být zničeno vše, co trvalo staletí. Moudrý stařec Rankelský Sepp hovoří v románu *V ráji šumavském* v souvislosti se zkázou starého šumavského lesa o marnosti všeho lidského konání: *"Marnost je všecko... klátíme se do hrobu. Stromy v lese byly starší a stály pevněji, a kde jsou? Odvážíme je, odvezli jsme jich na tisíce a ještě jich odvezeme více. Šest hodin ten vítr trval, a bylo po nich, staletí stály a jediná chvíle je sklátila. To byly stromy, starý prales... a potom mluvte o člověku!"⁷⁸*

V románu *Ze světa lesních samot* je nejpůsobivěji zachyceno myšlení tamějších lidí, kteří jsou přesvědčeni, stejně jako generace jejich předků, že osudu nelze uniknout, je třeba se mu podřídit a jsou s tím smířeni. Chudoba a strádání jsou vidět v chudých příbytcích a na malých hřbitůvcích. Svět uprostřed hor je však uzavřen sám do sebe a každému je lhostejný. Lidem nezbývá, než strpět svůj osud, který Klostermann označuje jako železnou nutnost, která rozdrťí vše, co by se jí vzpříčilo: *"Pláčou vdovy a sirotky, pláčou v chudých chatách, v očazených dýmem jizbách, na malých hřbitůvcích, kde sotva tu a tam stojí černý kříž s nápisem záhy vybledlým - ale přes hradby hor pláč a kvílení nezazní, ohlasu nebudí. Železná nutnost vládne tvrdou pěstí, nemilosrdná pata její zdrcujícím krokem přechází přes všecko, co by zprotiviti se zamýšlelo."⁷⁹*

Svéráznost

Lidé žijící v osobitých drsných podmínkách Šumavy jsou stejně tak drsní a svérázní jako jejich hory. Nejsou schopni přizpůsobit se jinému životu a ani po tom netouží. Např. prostá dívka Katy z pürstlinské samoty z románu *Ze světa lesních samot* netouží po vzdělání

---

⁷⁷ KAREL KLOSTERMANN. *Šumavská dramata: Hrůzné i krásné příběhy starých časů*. Strakonice: Hrad Strakonice, 2007. ISBN 978-80-901372-1-9. 196s., s. 120.

⁷⁸ KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstock vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstock, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9, s. 8.

⁷⁹ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 95.

a odmítá, když ji chce příručí Svijanský naučit číst. Klostermann ukazuje, že nemá smysl usilovat o změnu svérázných lidí za každou cenu, protože i ve své osobitosti jsou tito lidé svým způsobem krásní. Klostermann přirovnává Katy k prostému kvítku, který je krásný takový, jaký je.: *"Kvítko z pürstlinských hvozdu nelze porovnat s růží žírných zahrad. Smrček lesní je krásný, a palma je krásna též, ač krása obou rozdílný má ráz. Má-li smrček nás potěšit, smrčkem musí zůstat; kdo jej chce v palmu přetvořiti, třeští."*⁸⁰

Zimní odloučenost od ostatního světa

Nuda v dlouhém zimním období je častým motivem románu *Ze světa lesních samot*. Lidé byli vystaveni nekonečné nečinnosti, protože v lese nebylo možné pracovat: *"Nuda lehne jako zimní mlhy, které ven nás nepouštějí, k nečinnosti odsuzují. Společnosti není, po celé neděle neví člověk, co počítí..."*⁸¹

Nesmírné spousty sněhu a nepohoda v zimě ještě zvyšovala odloučenost kraje od okolního světa. Pouze krátké okamžiky, kdy vysvitlo slunce, mohli lidé využít, aby odtáhli pokácené stromy. Zpravidla ale panovala mlha a věčné pološero. Vánice a spousty sněhu nedovolovaly, aby zavátými cestami mohl k odříznutým lidem přijít lékař nebo kněz. Někdy museli lidé počkat až sedm týdnů, než mohli odvézt zemřelého na hřbitov, jak uvedeno v románu *Ze světa lesních samot*: *"Zima jako mrákoty lehá na kraje tyto, od světa odloučené. Skoro celý čas tu trávití jest mezi čtyřmi stěnami světnice; málokdy vysvitne slunko; tu a tam nastane pohoda, které využití dlužno na odvěčení pokácených stromů. Ale pravidlem lehne mlha a děsné, věčné pološero. Víří větry, valí se chumelice, kterým lidská síla neodolá. A což onemocní-li kdo, kde najde lékaře? Kudy proklestí si cestu kněz, aby útechy podal umírajícím? Stává se, že šest sedm neděl uteče, nežli tělo nebožtíkovo odvézti možno k věčnému odpočinku."*⁸²

---

⁸⁰ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 88.

⁸¹ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 57.

⁸² KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 20.

Závěr

Klostermannovo dílo není všeobecně uznávané a známé, ale přesto zaujímá v české literatuře své důležité místo.

Klostermann jako jeden z představitelů venkovské realistické prózy konce 19. století obohatil tuto prózu zejména působivými motivy šumavské přírody. Podařilo se mu podat umělecké svědectví o původní neporušené Šumavě, jak o ní slýchal vyprávět a jak ji sám poznal a miloval a uchovat tak její obraz pro budoucí generace. Jeho přínos pro českou literaturu 2. poloviny 19. století spočívá především v tom, že do ní vnesl dosud neznámý svět Šumavy a Pošumaví a věrně zobrazil jedinečný, drsně krásný a téměř nepřístupný kraj na česko–bavorském pomezí s jeho svéráznými obyvateli.⁸³

Klostermann prožil díky své upřímné a hluboké lásce k přírodě a lidem smysluplný a aktivní život. Přestože ho zajímala žurnalistika a studoval medicínu, životní cesty jej nakonec zavedly na učitelskou dráhu. Přitom byl činný i literárně a společensky a stále se vracel na Šumavu, která mu byla jeho největší inspirací.

Přestože byl Klostermann svým rodinným původem Němec, tíhl k českému národu a vždy se považoval za Čecha. Stal se proto českým spisovatelem, který dokázal jednoznačně projevit svůj pevný národnostní postoj. Byl přesvědčen o určující úloze přírodních podmínek, které nutí lidi obou národností na česko–bavorském pomezí žít vedle sebe v míru a vzájemné součinnosti. Odmítal nacionalistické třenice a byl zastáncem národnostní smířlivosti a snášenlivosti. Měl na zřeteli rovné právo Čechů i Němců na Šumavu, která vždy byla a má být společným domovem Čechů i Němců.

Zřejmě největším literárním přínosem Klostermannovým je umělecké zachycení původní nedotčené Šumavy a uchování jejího obrazu pro budoucnost. Klostermann pravdivě zobrazil skutečnost daného místa a času, jak mu to umožňovala jeho osobní hluboká znalost šumavské přírody i svérázných typů jejích obyvatel. Odhalil svébytnou krásu šumavských hvozdů a hor a poukázal i na tvrdý a strastiplný život svérázných obyvatel v této dosud neznámé oblasti česko–bavorského pomezí. Klostermannovo dílo je z tohoto pohledu zajímavým dokumentem doby a kraje, který spisovatel důvěrně znal a svou prózou velmi citlivě a působivě zvěčnil, a který je proto označován jako Klostermannova Šumava.

---

⁸³ KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975, s. 7 a 12.

Cenným je dle mého názoru především to, že autor na základě vlastní osobní zkušenosti a prožitků umělecky ztvárnil nejen velkolepou přírodní scenerii původní staré Šumavy, jejíž přírodní tvář se nám nedochovala, ale i hospodářský a společenský vývoj tohoto kraje ve 2. polovině 19. století. Jeho dílo tak představuje svébytný památník šumavské přírody a typických venkovských postav.

V rámci podaného přehledu Klostermannova prozaického díla o Šumavě byly podle literárních žánrů uvedeny autorovy romány, povídky, fejetony a paměti se stručným popisem jejich tematiky a s uvedením doby jejich vydání.

Velmi zajímavou částí práce bylo sledování témat a motivů Šumavy v jednotlivých Klostermannových románech, povídkách a fejetonech. Pro účely této práce byly použity některé z typických šumavských témat a motivů, které jsou obdobně zpracovány v různých Klostermannových dílech. V průběhu pročitání vybraných románů, povídek a fejetonů bylo nejprve určeno téma díla a současně byly sledovány a zaznamenávány jednotlivé motivy. Podle obsahového zaměření byly tyto motivy pro přehlednost rozděleny na motivy přírodní a sociální.

Klostermannův básnický obraz Šumavy je výjimečný právě svou životní skutečností a věrným zobrazením, které vyplývá z autorovy přímé osobní znalosti poměrů či z vyprávění, která slýchal. Klostermannovo dílo je plně skutečného prožívání šumavské přírody a citového zaujetí. Je prodchnuto jedinečností tohoto světa lesů a hor a výrazně obohaceno autorovým upřímným a hlubokým vnitřním citem - jeho láskou k Šumavě a jejím obyvatelům.

Klostermann sice ve své době nebyl prvním autorem, který zaměřil svůj zájem na Šumavu, na její drsnou krásu, divokou přírodu a svérázné obyvatele, ale byl prvním, kdo postavil umělecký obraz Šumavy na své velké lásce k ní a na vlastní životní zkušenosti. Klostermannovo umělecké vyjádření proto vyniká svou citovostí.

Z autorových pamětí je zřejmá jeho hluboká láska k Šumavě, uvědomění si sounáležitosti se šumavským lidem, z něhož sám vzešel, úcta k předkům a jejich práci a přesvědčení o osudovém sepětí člověka s přírodou.

Klostermann svým dílem ukázal, jak hluboce může člověk milovat svůj domov jako kraj svých předků a místo, kde má své kořeny. Kdo porozumí Klostermannovu vyjádření, pochopí, že člověk, který takový vztah ke svému domovu nemá, je vnitřně velmi chudý. Z důvodu autorova existenčního a citového sepětí se Šumavou zůstává jeho dílo neopakovatelně

působivé. Klostermannovo básnické vyznání jeho lásky k Šumavě a poetické líčení obrazů tohoto drsného a přitom krásného přírodního prostředí je natolik uchvacující, že tomuto autorovi právem náleží označení básník Šumavy.

Použitá literatura

NOVÁK, Arne. *Přehledné dějiny literatury české od nejstarších dob až po naše dny*. 4. přepr. a rozš. vy. Atlantis, 1995, 1804 s. ISBN 80-710-8105-1.

LEHÁR, Jan, Lubomír MACHALA a Eduard PETRUŠ. *Česká literatura od počátků k dnešku: literární dějiny od počátku do současnosti*. 2., dopl. vyd. [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, 1082 s. ISBN 978-80-7106-963-8.

GALÍK, Josef, Lubomír MACHALA a Eduard PETRUŠ. *Panorama české literatury: literární dějiny od počátku do současnosti*. 1. vyd. Olomouc, 1994, 547 p. ISBN 80-858-3904-0.

OTRUBA, Mojmír, et al. *Čeští spisovatelé 19. století*. Praha: Československý spisovatel, 1971. 255 s. 22-103-71.

DRESLER, Václav. *Básník Šumavy: S úvodem Adolfa Heyduka a vlastním životopisem Klostermannovým*. Brno: Moravská akciová knihtiskárna, 1914. ISBN nevedeno.

FORST, Vladimír, et al. *Lexikon české literatury*. Praha: Akademie věd České republiky, 1993. 1377 s. ISBN 80-200-0469-6.

KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu: kniha pamětí*. Vyd. 2. Strakonice: Hrad, 2006, 459 s. ISBN 80-239-7836-5.

KLOSTERMANN, Karel. *Vzpomínky na Šumavu II: sbírka rozptýlených pamětí*. Vyd. 1. a 2. Editor Jaroslava Janáčková, Petr Šimák, Ondřej Fibich. Překlad Max Regal. Strakonice: Hrad, 2012, 231 s. ISBN 978-80-901372-5-7.

KLOSTERMANN, Karel. *Ze světa lesních samot*. Praha: Československý spisovatel, 1975. ISBN nevedeno.

KLOSTERMANN, Karel. *V ráji šumavském*. V nakl. Rebstöck vyd. 2. Sušice: Radovan Rebstöck, 2012, 199 s. ISBN 978-80-86876-26-9.

KLOSTERMANN, Karel. *Črty ze Šumavy*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1986. ISBN nevedeno.

KLOSTERMANN, Karel. *V srdci šumavských hvozdů*. Praha: Euromedia Group - Odeon, 1971. ISBN nevedeno.

KLOSTERMANN, Karel. *Lístky ze šumavské epopoje*. Praha: Československý spisovatel, 1983. ISBN nevedeno.

KAREL KLOSTERMANN. *Šumavská dramata: Hrůzné i krásné příběhy starých časů*. Strakonice: Hrad Strakonice, 2007. 196 s. ISBN 978-80-901372-1-9.

LUTTERER, Ivan, Milan MAJTÁN a Rudolf ŠRÁMEK. *Zeměpisná jména Československa: slovník vybraných zeměpisných jmen s výkladem jejich původu a historického vývoje*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1982, 373 s. Malé encyklopedie (Mladá fronta), sv. 11.

VILÉM A ALOIS MRŠTÍKOVÉ. *Okouzlené putování*. Brno: Nakladatelství Blok, 1977. ISBN neuvedeno.

VIKTORA, Viktor, et al. *V ráji realistickém*. Klatovy: Městská knihovna Klatovy: [s.n.], 2009. 144 s. ISBN 978-80-254-6227-0.

VODÁK, Jindřich. Karel Klostermann: *Ze světa lesních samot*. *Niva*. 1895, 4., č. 5, s. 111 – 112

ŠALDA, František Xaver. *Kritické projevy: Sv. IV, 1898 - 1900*. Praha: Melantrich, 1951, s. 70 – 72

HOLEČEK, František. *Ze světa lesních samot: román K. Klostermanna*. *Hlídky literární*. 1895, roč. 12, 3 a 4, s. 100 - 102, 129 – 132

MASARYK, Tomáš Garrigue. *Ze světa lesních samot: román Karla Klostermanna*. *Naše doba: revue pro vědu, umění a život sociální*. 1895, roč. 2, č. 5, s. 557 - 558

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Radka Hromadová
Katedra:	Katedra Českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Daniel Jakubiček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014
Název práce:	Karel Klostermann – básník Šumavy
Název v angličtině:	Karel Klostermann – the poet of Šumava
Anotace práce:	Předmětem této bakalářské práce je tvorba spisovatele Karla Klostermanna zaměřená na Šumavu. Práce pojednává o životě autora a jeho vztahu k soužití Čechů a Němců na Šumavě. Hlavní přínos Karla Klostermanna spočívá v objevení neznámého prostředí Šumavy. Pro svůj citlivý vztah k Šumavě je označován jako básník Šumavy.
Klíčová slova:	Karel Klostermann, život, dílo, kontext v literatuře, Šumava, téma, motivy
Anotace v angličtině:	The subject of this thesis is the work of Karel Klostermann and his focus on Šumava. The thesis is about his life and his relation to Czechs and Germans on Šumava. The main contribution of Karel Klostermann is discovering unknown environment of Šumava. He is named as the poet of Šumava because of his emotional relation to Šumava.
Klíčová slova v angličtině:	Karel Klostermann, life, work, context in literature, Šumava, theme, motives
Přílohy vázané v práci:	Žádné
Rozsah práce:	48 stran
Jazyk práce:	Český jazyk